

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Indikatorer for integrering

Tilstand og utviklingstrekk ved
inngangen til 2021

Forord

IMDi vil med denne rapporten presentere tilgjengelig kunnskap om integrering av innvandrerbefolkningen i Norge ved inngangen til 2021. Kunnskapen tar utgangspunkt i en rekke utvalgte indikatorer, og viser hvordan forskjellen mellom innvandrere og resten av befolkningen utvikler seg over tid. Rapporten peker også på sentrale utviklingstrekk for integreringen innenfor utvalgte samfunnsområder.

Hvordan det går med integreringen er avgjørende for hvordan det går med Norge. Virkemidlene på integreringsfeltet er ikke samlet i en sektor, men er fordelt mellom en rekke sentrale aktører på lokalt og sentralt nivå, og ikke minst hos den enkelte innvandrer. En av forutsetningene for å lykkes med integreringen, er derfor at beslutningstakere, fagfolk og allmenheten har tilgang til et bredt og oppdatert kunnskapsgrunnlag.

Siden begynnelsen av 2020 har koronapandemien preget Norge og verden. Koronaviruset rammer liv og helse, og smitteverntiltakene går ut over både sosial og økonomisk aktivitet. Kunnskapen tyder så langt på at innvandrere er hardere rammet av pandemien enn resten av befolkningen. De langsiktige virkningene av pandemien kjenner vi ennå ikke omfanget av. Det gjenstår å se om nedstengingen vil ha langvarige negative konsekvenser for innvandreres deltakelse i arbeid og for integreringen generelt.

Vi vil i årene som kommer jobbe med å videreutvikle og evaluere indikatorene som ligger til grunn for denne publikasjonen. En tett dialog med relevante direktorater og andre samarbeidspartnere har vært, og vil også være avgjørende i det videre arbeidet.

Libe Rieber-Mohn

Direktør

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Sammendrag

Innvandrere i Norge er en sammensatt gruppe som kommer fra over 200 nasjoner. De har ulik bakgrunn, alder, innvandringsgrunn og botid i Norge. Derfor er det også stor variasjon i mange indikatorer som er beskrevet i denne rapporten- både mellom innvandrere og den øvrige befolkningen, men også mellom ulike grupper med innvandrerbakgrunn. Innvandrere med fluktbakgrunn og kort botid i Norge står for eksempel lenger unna den øvrige befolkningen på alle indikatormålene enn det arbeidsinnvandrere gjør.

Hvordan går det med integreringen

Det har vært en tredobling i innvandrerbefolkningen i løpet av de siste to tiårene. Samtidig ser vi synkende eller stabile gjennomsnittsforskjeller mellom innvandrere og øvrig befolkning på de fleste områdene. Dette gjelder som eksempel fullføring av videregående skole, deltakelse i høyere utdanning, inntekt og valgdeltakelse.

Det er likevel noen forskjeller som er større og mer alvorlige enn andre. Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig sterkere overrepresentert blant barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Siden 2013 har barn med innvandrerbakgrunn utgjort over halvparten av alle barn med vedvarende lavinntekt.

Innvandrere er hardere rammet av pandemien enn resten av befolkningen

I 2020 har koronapandemien preget arbeidsmarkedet i hele verden, også i Norge. Den registrerte arbeidsledigheten har aldri økt så raskt som den gjorde i ukene etter nedstengingen i mars. Kunnskapen som er tilgjengelig så langt viser at koronapandemien har hatt større negative konsekvenser for innvandrere enn for befolkningen for øvrig. Innvandrere ble hardere rammet av viruset og har vært overrepresentert blant smittede og innlagte på sykehus.

Den positive utviklingen med mindre forskjeller mellom innvandrere og øvrig befolkning på arbeidsmarkedet frem til 2019, snudde under pandemien. I 2020 økte forskjellene i sysselsetting igjen. Utviklingen må ses i sammenheng med at innvandrere er overrepresentert i næringer som har vært hardt rammet av smitteverntiltak.

Innvandrere har lavere sysselsetting enn befolkningen for øvrig

Andelen i arbeid er lavere blant innvandrere enn for resten av befolkningen. Kvinner har svakere arbeidstilknytning enn menn, og det gjelder særlig kvinner med fluktbakgrunn. Det er også bekymringsfullt at sysselsettingsandelen blant personer med fluktbakgrunn, særlig menn, ser ut til å stagnere på et nokså lavt nivå etter en noen års botid.

Personer med innvandrerbakgrunn er også overrepresentert blant arbeidsledige og er oftere ansatt på deltid eller i midlertidige stillinger sammenliknet med øvrig befolkning.

Utdanning har større betydning for sysselsetting enn innvandringsbakgrunn

Det finnes mange ulike årsaker til ulikhetene i sysselsetting, men en av de viktigste faktorene er at innvandrere i snitt har et lavere utdanningsnivå enn resten av befolkningen. Fullført videregående utdanning har større betydning for om man er i arbeid enn innvandrerbakgrunn. Personer med kun grunnskole er i minst grad sysselsatt og her er forskjellene blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og ikke-innvandrere forholdsvis små. Lite utdanning er med andre ord en like stor barriere på arbeidsmarkedet for majoriteten som det er for dem med innvandrerbakgrunn.

Å ta utdanningen sin i Norge, har også en positiv effekt på arbeidsdeltakelse. De som har fullført utdanningen sin i Norge, er i større grad i arbeid enn dem som har tatt utdanningen sin i et annet land. Det gjelder uansett nivå på utdanningen, men forskjellen er størst for flyktninger.

Arbeidsinnvandrere har et utdanningsnivå som ligger nær øvrig befolkning. Innvandrere med flyktningsbakgrunn med lang høyere utdanning er få, og over halvparten av flyktingene mangler utdanning utover grunnskolenivå. De fleste nyankomne flyktingene går i introduksjonsprogrammet de første årene etter ankomst for å lære norsk og styrke sin kompetanse for å kunne delta i norsk arbeidsliv.

Forskjellene blir mindre med økt botid

På de fleste samfunnsområder gir økt botid gode integreringsresultater. Selv om innvandrerkvinner fortsatt kommer svakere ut enn menn på de fleste områdene, knyttes lengre botid til både høyere sysselsetting og økt inntekt når vi ser innvandrere under ett.

Dette mønsteret ser vi også når vi følger norskfødte barn av innvandrere med lengre botid. Norskfødte med foreldre som har innvandrerbakgrunn har fremdeles en viss avstand til jevnaldrende i øvrig befolkning på flere områder, men de kommer bedre ut på indikatorene enn jevnaldrende innvandrere. De deltar i større grad i høyere utdanning etter videregående opplæring enn den øvrige befolkningen og mange har langt mer utdanning enn sin foreldregenerasjon. Det er spesielt kvinner som gjør at norskfødte med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i høyere utdanning.

Svakere deltakelse i samfunnsliv

Utdanning, arbeid og inntekt er selvskrevne områder når status for integreringen legges frem, men det utfyller ikke hele bildet. Fremveksten av begrepet «hverdagsintegrering» har bidratt til å synliggjøre at viktige integreringsprosesser også finner sted i mellom-menneskelige relasjoner i hverdagslivet. Opplevelse av sosiale bånd, tillit og tilhørighet til det norske samfunn er også viktige faktorer i et integreringsperspektiv. Deltakelse i sivilsamfunnet og frivillig sektor kan gi en pekepinn på den enkeltes tilknytning til norsk samfunnsliv.

Det er store forskjeller mellom innvandrere og øvrig befolkning på slik deltakelse. Innvandrere deltar i mindre grad enn resten av befolkningen i frivillige organisasjoner og i politiske institusjoner. Valgdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn har vært på et stabilt lavere nivå sammenlignet med øvrig befolkning, både når det gjelder kommune- og stortingsvalg. Barn av innvandrere deltar sjeldnere i fritidsaktiviteter enn andre jevnaldrende, og dette gjelder spesielt innvandrerjenter.

En positiv utvikling er at befolkningen i Norge gradvis har fått mer positive holdninger til innvandrere. Det har også blitt høyere bevissthet rundt diskriminering.

Dårligere helse og lavere livskvalitet

Et av tiltakene i regjeringens integreringsstrategi er å fremme god helse blant innvandrere. Flere undersøkelser viser at innvandrere har dårligere psykisk helse og lavere selvopplevd livskvalitet enn øvrig befolkning. Det er spesielt flyktninger som kommer svakest ut, de har dårligst helse blant alle innvandrergrupper.

Mindre frihet og mer kontroll

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er barrierer som står i veien for retten til å leve et fritt liv. Slik vold og kontroll kan forekomme i ulike former, som foreldre-restriksjoner eller innflytelse på valg av ektefelle. Det er fortsatt innvandrere fra særskilte landgrupper som oppgir at de har lite innflytelse på omstendighetene rundt valg av partner.

Det er noen unge som opplever negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. De siste årene har IMDIs ordning med minoritetsrådgivere blitt styrket over hele landet, og tallrapporter viser at flere unge får hjelp. Samtidig viser erfaringene fra minoritetsrådgivere at det har vært krevende å følge opp barn under koronapandemien når skolene har vært nedstengt. Mye tyder også på at kontrollen har blitt forsterket overfor allerede sårbare barn og unge under pandemien.

Innhold

1 Innledning	5
1.1 Bakgrunn og formål	5
1.2 Begrep og definisjoner	5
1.3 Innhold i rapporten	6
2 Innvandring og demografi	9
2.1 Hvor mange innvandrere er det i Norge?	9
2.2 Innvandrere bor mer sentralt enn resten av befolkningen	10
2.3 Halvparten av innvandrere kommer fra europeiske land	11
2.4 Flest innvandret for å jobbe i 2020	12
2.5 En av to innvandrere har botid på under 10 år	14
2.6 Over halvparten av flyktingene har ingen eller liten utdanning	15
2.7 Hva kjennetegner de norskfødte med innvandrerforeldre?	16
3 Utdanning	20
3.1 Barnehagedeltakelse øker mest blant de minste barna	20
3.2 Stabile forskjeller i resultater i grunnskolen	21
3.3 Høyest fullføringsgrad i videregående blant norskfødte jenter med innvandrerforeldre	23
3.4 Stadig flere unge i høyere utdanning	25
3.5 Kvalifisering for varig tilknytning til arbeidslivet	26
4 Arbeid og økonomi	30
4.1 Nyankomne flyktinger har svakere tilknytning til arbeid	30
4.2 Høyere sysselsetting blant norskfødte med innvandrerforeldre	32
4.3 Innvandreres yrkesdeltakelse under pandemien	33
4.4 Innvandrere overrepresentert blant de arbeidsledige og undersysselsatte	34
4.5 Unge innvandrere har større sannsynlighet for å havne utenfor arbeid og utdanning	35
4.6 Innvandrere har 100 000 kroner lavere inntekt	36
4.7 En av fire innvandrere bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt	37

4.8	Over halvparten av barn i lavinntektshusholdninger har innvandrerbakgrunn	38
4.9	Innvandrere bor trangere enn resten av befolkningen	39
5	Hverdagsintegrering	42
5.1	Flere med psykiske helseplager i innvandrerbefolkningen	42
5.2	Sammensatte årsaker til høye covid-19 smittetall blant innvandrerere	44
5.3	Lavere tillit til folk flest blant innvandrerere	45
5.4	Stadig flere har kontakt med innvandrerere på ulike arenaer	48
5.5	Flyktninger og familieinnvandrerere deltar oftere i frivillighet	49
5.6	Lavere deltakelse i aktiviteter, spesielt blant jenter med innvandrerforeldre .	52
5.7	Stabilt lavere valgdeltakelse blant innvandrerere	53
5.8	Innvandrere underrepresentert i politikken	54
5.9	Holdninger til innvandrerere er stadig mer positive, men delte	55
5.10	Større bevissthet rundt diskriminering av innvandrerere	56
6	Retten til å leve et fritt liv	60
6.1	Hva er negativ sosial kontroll og æresrelatert vold?	60
6.2	Hvem og hvor mange er utsatt?	60
6.3	Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i et transnasjonalt perspektiv . .	61
6.4	Minoritetsungdom og foreldrerestriksjoner	62
6.5	Innflytelse over valg av ektefelle	63
6.6	Arbeidet til minoritetsrådgivere og integreringsrådgivere i 2020	63
	Referanser	65
Figurer		
2.1	Innvandring, utvandring og nettoinnvandring til Norge.	9
2.2	Andelen etter bokommunens sentralitetsklasse for hele befolkningen, inn- vandrerere og fire innvandrergrupper, prosent. 2020.	10
2.3	Andelen etter bokommunens sentralitetsklasse for hele befolkningen, inn- vandrerere og fire innvandrergrupper, prosent. 2020.	12
2.4	Innvandringer til Norge etter innvandringsgrunn. 1990-2020.	13

2.5	Botid blant innvandrere fra fem land med de største innvandrergroppene. 2021.	14
2.6	Utdanningsnivå, etter innvandrerkategori og innvandringsgrunn. 2019.	15
2.7	Norskfødte med innvandrerforeldre etter verdensregion. 2021.	17
3.1	Barnehagedeltakelse, barn i alderen 1-5 år etter språkbakgrunn	21
3.2	Grunnskolepoeng etter kjønn og innvandrerkategori.	22
3.3	Andel personer i alderen 16-24 år som har fullført videregående opplæring innen fem år.	23
3.4	Andel personer i alderen 16-24 år som har fullført videregående opplæring innen fem år, etter kjønn og innvandrerkategori. 2019.	24
3.5	Fullføringsgrad i vgs, etter innvandrerkategori og todelt utdanningsprogram.	25
3.6	Studenter 19-34 år i høyere utdanning i prosent av registrert årskull, etter innvandrerkategori. 2009-2020.	26
3.7	Andel sysselsatt/under utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram, etter kjønn og alder. 2018	27
3.8	Norskprøveresultater, etter prøvetype. Antall.	28
4.1	Sysselsettingsandel, etter botid og innvandringsgrunn. 2019.	31
4.2	Sysselsettingsandel, etter innvandrerkategori og kjønn.	32
4.3	Sysselsatte 20-66 år (prosent), etter landbakgrunn. 2019 og 2020.	33
4.4	Undersysselsatte, etter innvandrerkategori. Prosent.	34
4.5	Unge 15-29 år utenfor arbeid, utdanning eller opplæring (NEET). Prosent.	35
4.6	Median inntekt etter skatt, hele befolkningen og innvandrere.	36
4.7	Andel med vedvarende lavinntekt 2010-2012 til 2017-2019, etter innvandrer- kategori.	37
4.8	Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, antall og andel med inn- vandrerbakgrunn. Kroner og prosent	38
4.9	Eiere blant innvandrere, etter innvandringsgrunn og botid. Prosent. 2016.	40
5.1	Selvrapporterte psykiske plager etter innvandrerkategori og kjønn. Prosent.	43
5.2	Sumskår negative/positive følelser. Prosent	43
5.3	Innlagte og påviste tilfeller av covid-19, per 100 000 frem til 15.02. 2021	44
5.4	Tillit til andre mennesker	46
5.5	Tillit til det politiske systemet	47

5.6	Arenaer for kontakt med innvandrere	48
5.7	Andelen som opplever ensomhet/eksklusjon, etter innvandrerkategori.	49
5.8	Deltakelse i frivillighet i innvandrerutvalget, etter ulike kjennetegn. 2016	50
5.9	Deltakelse i frivillighet i innvandrerutvalget, etter noen innvandrerspesifikke kjennetegn. 2016	51
5.10	Regelmessig deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter etter kjønn og foreldrenes landbakgrunn. VGS-elever	52
5.11	Valgdeltakelse i stortingsvalg og kommunevalg blant personer med norsk statsborgerskap, 2013-2017	53
5.12	Andel med innvandrerbakgrunn av stemmeberettigede, listekandidater og representanter til kommunevalg, 2007-2019	54
5.13	Andel som er helt/nokså enig og helt/nokså uenig i to påstander. 2002-2020	55
5.14	Diskriminering på arbeidsplassen	57
6.1	Andelen elever i siste året i vgs i Oslo (2018), som ikke får lov til å	62
6.2	Antall saker behandlet av minoritetsrådgivere.	64

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

IMDi har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å utvikle et helhetlig indikatorsett på integreringsfeltet. Indikatorsettet skal erstatte Regjeringens 'Mål for integrering' (Regjeringen, 2015), et statusnotat om integrering i Norge som har ligget ved statsbudsjettet de siste 15 årene.

Formålet med denne rapporten er å oppsummere den tilgjengelige kunnskapen om tilstand og utviklingstrekk for integreringen i Norge ved årsskiftet 2020-2021. Rapporten konsentrerer seg særlig om forskjeller mellom personer med innvandrerbakgrunn og øvrig befolkning, på en rekke områder, og hvordan disse utvikler seg over tid. Det er lagt vekt på å presentere siste tilgjengelig informasjon om utviklingen i indikatorene, og den nyeste empirien som beskrives er fra årene 2020 og 2021. For en del av indikatorene er det også mulig å vise mer langsiktige tidslinjer.

Indikatorsettet utarbeides med formål om å være fleksibelt, og indikatorer som trekkes frem varierer fra rapport til rapport. Dette bidrar til at produktet er gjenkjennbart samtidig som det beholder høy aktualitet. Under utarbeidelsen av årets rapport har IMDi vært i dialog med flere direktorater og andre samarbeidspartnere. IMDi har fått innspill rundt indikatorenes relevans, tematikk og ny forskning på områdene som omtales i rapporten.

1.2 Begrep og definisjoner

Integrering forstås på ulike måter i ulike sammenhenger, og det finnes ingen helhetlig definisjon som har bred oppslutning (Enes et al., 2019). Det ligger i begrepet at det bør forstås som en prosess, som i teorien kan gå raskt eller sakte, godt eller dårlig. Det er imidlertid ikke åpenbart hva som kan være rimelige kriterier for hvordan man skal vurdere nettopp dette. Denne rapporten tar utgangspunkt i en forståelse av integrering der den kan vurderes som vellykket dersom «urimelige og ikke selvalgte forskjeller mellom minoritet og majoritet minker, over tid og mellom generasjoner» (Østby, 2016). Ut fra en slik forståelse blir det sentralt å følge med på hvordan forskjeller utvikler seg

over tid, og å følge med på hvordan det går med innvandrernes barn når de vokser opp. I tillegg til tidslinjer for gjennomsnittsforskjeller blir det dermed også sentralt å undersøke betydningen av botid.

Innvandrere omfatter i tråd med SSBs definisjoner (Kirkeberg et al., 2019) personer som er født utenfor Norge og har to utenlandske foreldre. **Norskfødte med innvandrerforeldre** er personer som er født i Norge og har to utenlandske foreldre og fire utenlandske besteforeldre. I noen sammenhenger omtales personer med innvandrerbakgrunn som en fellesbetegnelse på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Den tredje hovedgruppen omtaler vi som **øvrig befolkning**. Dette er grove inndelinger og det vil i mange sammenhenger være større forskjeller innad i disse kategoriene enn mellom dem.

Innvandringsgrunn er den grunnen til innvandring som gjelder for førstegangsinnvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap. Siden det er fri innvandring til Norge fra nordiske land, finnes det ingen opplysninger om innvandringsgrunn for nordiske statsborgere.

Siden 2008 har SSB i en del sammenhenger delt inn innvandreres landbakgrunn i (EU/EØS,) og landgruppe 2. **Landgruppe 1** inkluderer EU/EØS-medlemsland, samt USA, Canada, Australia og New Zealand. **Landgruppe 2** inkluderer land i Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS (Høydahl, 2008).

1.3 Innhold i rapporten

IMDi har fått innspill til årets rapport fra flere direktorater og samarbeidspartnere. IMDi har gjennomført innspillmøter med henholdsvis Utdanningsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Kompetanse Norge og Husbanken. Statistisk Sentralbyrå har også vært involvert og bidratt underveis.

Rapporten er bygget etter de fire innsatsområdene i regjeringens integreringsstrategi: utdanning og kvalifisering, arbeid og økonomi, hverdagsintegrering og retten til å leve ett fritt liv. Det overordnede målet i strategien er høyere deltakelse i arbeids- og

samfunnsliv. Særlig er arbeidsdeltakelse fremhevet som et sentralt mål, og utdanning og kvalifisering som den viktigste nøkkelen. (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Kapittel 2 beskriver noen grunnleggende fakta om innvandring til Norge og sammensetning i innvandrerbefolkningen. Kapittel 3 beskriver indikatorer på utdanningsfeltet. Kapittel 4 beskriver integrering på arbeidsmarkedet, og ser nærmere på inntektsforhold. Kapittel 5 tar for seg en rekke områder innenfor hverdagsintegrering: tillit, sosiale bånd, deltakelse i frivillighet, valgdeltakelse, politisk representasjon, holdninger til innvandrere og diskriminering. I årets utgave suppleres dette innsatsområdet med en kunnskapsoppsummering om innvandreres helse. Den beskriver både innvandreres helse generelt og under covid-19 pandemien. Til slutt omhandler kapittel 6 tilgjengelig kunnskap om negativ sosial kontroll og IMDis arbeid på feltet.

Innvandring og demografi

800 094

Antall innvandrere

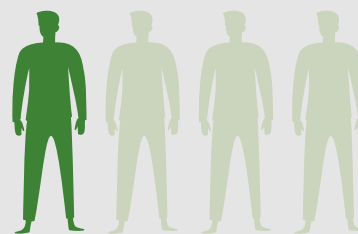
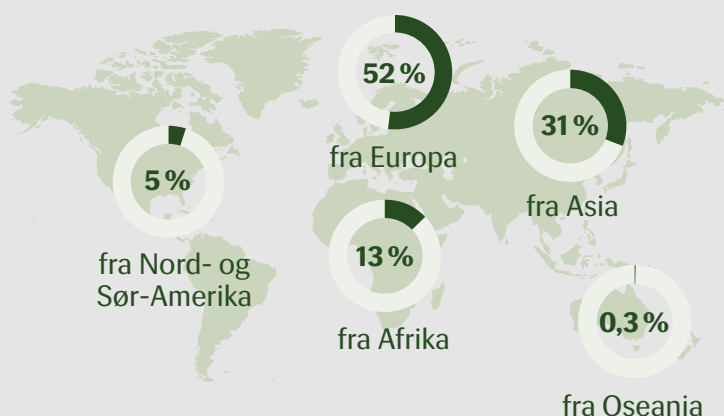
14,7% av befolkningen

197 848

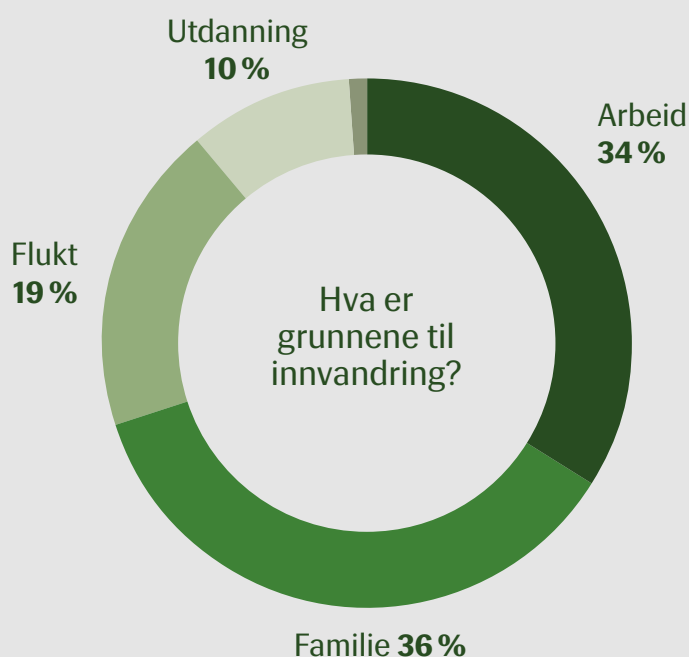
Antall norskfødte med innvandrerforeldre

3,7% av befolkningen

Hvor kommer innvandrere fra?

23% av innvandrerne har botid i Norge på under 5 år

Hvor bor innvandrere?

1 av 3 innvandrere...
2 av 3 norskfødte med innvandrerforeldre...
1 av 5 den øvrige befolkningen...

...bor i de mest sentrale kommunene i Norge

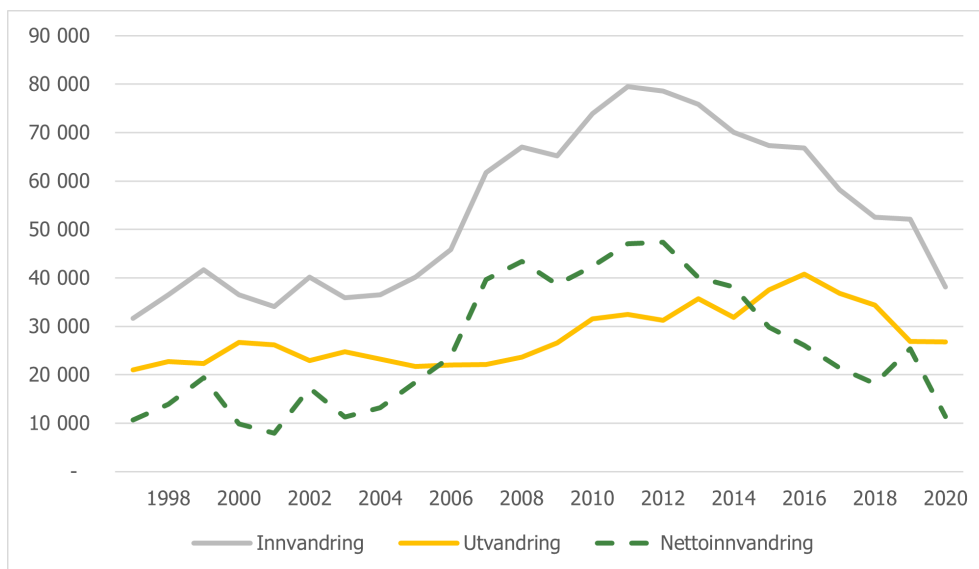
2 Innvandring og demografi

2.1 Hvor mange innvandrere er det i Norge?

Ved inngangen til 2021 bodde det 800 094 innvandrere i Norge, og om lag 240 000 av disse hadde flyktningbakgrunn. I tillegg bodde det nesten 198 000 norskfødte med innvandrerforeldre i landet. Til sammen utgjør disse to gruppene 18,5 prosent av Norges befolkning. Innvandrerbefolkningen har økt med 9 600 personer i løpet av 2020, og dette var den laveste veksten siden 2002 (Steinkellner & Gulbrandsen, 2021). Den lave veksten i 2020 kan i stor grad forklares med restriksjoner i forbindelse med koronapandemien.

Også i årene før 2020 har det vært nedgang i antallet nyankomne innvandrere i Norge. Siden toppåret 2011, da nesten 80 000 innvandret, har det vært en jevn reduksjon i innvandringen. Utvandringen har ikke sunket like mye i samme periode, noe som har ført til nedgang i nettoinnvandringen i de fleste årene siden 2012. (Figur 2.1)

Figur 2.1: Innvandring, utvandring og nettoinnvandring til Norge. 1997-2020 (SSB, 2020c)

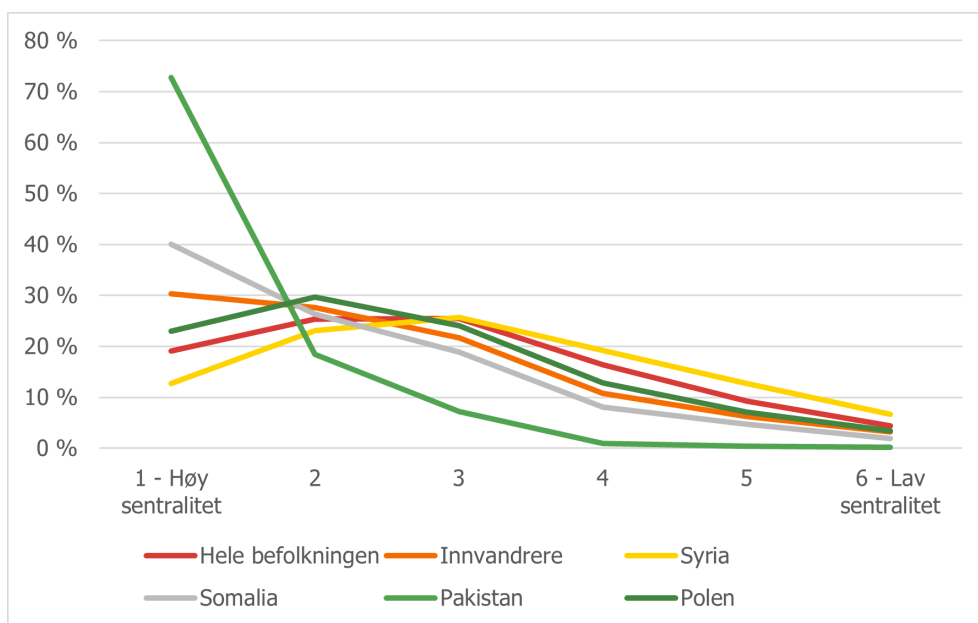
Sammensetningen i innvandrerbefolkningen med tanke på kjønn og alder er noe annerledes sammenliknet med den øvrige befolkningen. Innvandrere er generelt yngre enn den øvrige befolkningen. I 2021 var 11 prosent av innvandrerne i alderen 60 år eller eldre, mens tilsvarende andel for hele befolkningen i Norge var 37 prosent (SSB, 2021b).

I januar 2021 var det 48 prosent kvinner og 52 prosent menn blant innvandrere. Det var overvekt av menn blant innvandrere fra EU-land i Øst-Europa, Vest-Europa unntatt Norden, samt fra Afrika. Kvinner var overrepresentert blant innvandrere fra Sør- og Mellom-Amerika, Øst-Europa unntatt EU og Asia (med Tyrkia) (SSB, 2021d).

2.2 Innvandrere bor mer sentralt enn resten av befolkningen

Tre av ti (30,4 prosent) innvandrere og to av ti (19,1 prosent) i resten av befolkningen bodde i de mest sentrale¹ kommunene i 2020. Dette varierer samtidig for ulike land-grupper. Innvandrere fra Syria bor minst sentralt og innvandrere fra Pakistan mest sentralt. Innvandrere fra Somalia og Polen ligger mellom disse to gruppene (Figur 2.2).

Figur 2.2: Andelen etter bokommunens sentralitetsklasse for hele befolkningen, innvandrere og fire innvandrergupper, prosent. 2020 (Guldbrandsen et al., 2021)

Bosettingsmønsteret henger sammen med innvandringsgrunn, det vil si om de har kommet som flyktninger og blitt bosatt i en bestemt kommune, eller om de har kommet i forbindelse med jobb eller familieinnvandring. Mange kystkommuner i Nord-Norge og på Vestlandet har en stor andel arbeidsinnvandrere. Innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn er mest konsentrert i sentrale kommuner, mens nyankomne flyktninger blir bosatt mindre sentralt. Andel familieinnvandrere i kommunen henger

¹ Les mer om inndelingen av kommuner etter sentralitet i dette [notatet](#)

ofte sammen med andelen arbeidsinnvandrere og/eller flyktninger som er bosatt i samme kommune (Guldbrandsen et al., 2021).

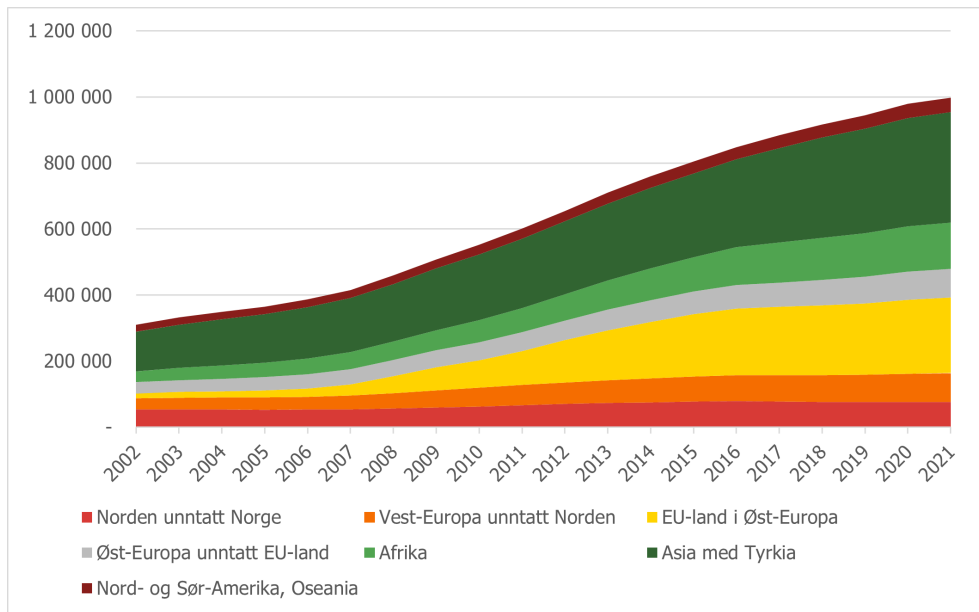
Blant flyktninger kan i tillegg bosettingsmønsteret endres noe med botid. Denne gruppen blir i utgangspunktet bosatt mindre sentralt sett i forhold til øvrig befolkning. I løpet av fem år etter bosetting flytter en andel videre til de mest sentrale områdene i Norge. Blant flyktningene som ble bosatt i 2011 og 2012, flyttet om lag 20 prosent fra sin første bostedskommune innen fem år etter bosetting. Dette er en lavere andel enn blant flyktningene som ble bosatt før 2011, slik SSBs monitor for sekundærflytting viser. Med andre ord blir flere flyktninger boende i kommunen de ble bosatt i. Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere ser ut til å gi personer med flyktningbakgrunn en sterkere forbindelse til sin første bosettingskommune (Strøm et al., 2020).

2.3 Halvparten av innvandrere kommer fra europeiske land

I 2021 hadde om lag halvparten av innvandrere i Norge landbakgrunn fra nordiske eller andre europeiske land. 31 prosent av innvandrere kommer fra land i Asia, og 13 prosent fra land i Afrika. En relativt liten andel på 5 prosent kommer fra land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika, samt Oseania.

Figur 2.3 viser at sammensetningen av innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn har endret seg en del i løpet av de siste 20 årene. Etter EU-utvidelsen i 2004 har andelen innvandrere fra EU-land i Øst-Europa økt betydelig. Ved starten av 2021 var en fjerdedel av alle innvandrere i Norge fra disse landene, mot kun 5 prosent i 2002. Andelen innvandrere fra Norden er blitt halvert i samme periode, fra 19 til 9 prosent.

Figur 2.3: Innvandrerbefolkningen fordelt etter verdensregion. 2002-2021 (SSB, 2021c)

Fordelt etter enkeltland er innvandrere fra Polen den største innvandrerguppen i Norge. Det var registrert bosatt litt over 102 000 personer fra Polen i 2021, det vil si at om lag hver åttende innvandrer i Norge kommer fra Polen. Det ble registrert nesten 1 000 flere bosatte polakker i 2021 enn året før, med andre ord var polakkene den gruppen som hadde den høyeste økningen i antall bosatte av samtlige nasjonaliteter (Steinkellner & Gulbrandsen, 2021).

Andre land med store innvandrergupper i Norge er Litauen (om lag 41 000 personer), Sverige (36 000 personer), Syria (33 000 personer) og Somalia (28 000 personer) (SSB, 2021e).

2.4 Flest innvandret for å jobbe i 2020

Ulike årsaker bringer innvandrere til Norge. Mens noen innvandrer for å jobbe, studere eller gjenforenes med familien, er andre på flukt fra krig eller humanitær krise.

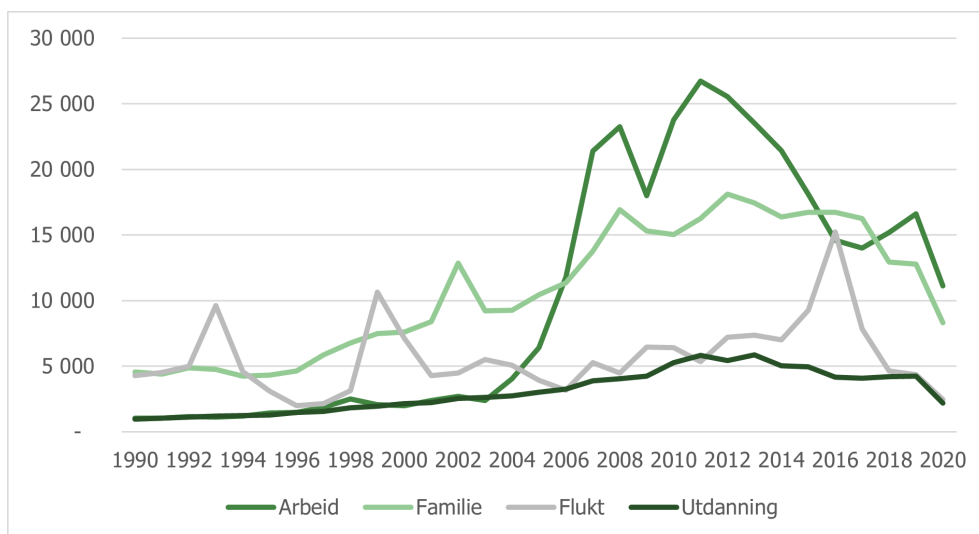
Rundt 24 400 ikke-nordiske statsborgere innvandret til Norge for første gang i 2020, og dette var langt færre sammenlignet med året før. Den reduserte innvandringen må i hovedsak tilskrives koronapandemien. Arbeid var den viktigste årsaken til innvandring

blant ikke-nordiske statsborgere² i 2020. Det kom i alt 11 000 arbeidsinnvandrere til Norge dette året. Deretter fulgte 8 300 som innvandret av familiære årsaker og 2 500 flyktninger som fikk opphold på grunn av beskyttelsesbehov. Nesten 2 200 personer fikk opphold på grunn av utdanning (Kirkeberg, 2021).

Siden 1990 har i alt 34 prosent av innvandrerne kommet til Norge for å arbeide og 10 prosent hadde utdanning som innvandringsgrunn. 19 prosent var flyktninger, mens 36 prosent kom på grunn av familietilknytning til Norge. Resterende 1 prosent hadde andre grunner til innvandring.

Figur 2.4 viser at spesielt antallet nyankomne flyktninger og arbeidsinnvandrere varierer en del fra år til år, og dette henger ofte sammen med internasjonale forhold og konjunkturer på arbeidsmarkedet.

Figur 2.4: Innvandring til Norge etter innvandringsgrunn. 1990-2020 (SSB, 2019f)

Det er ulike regler rundt innreise, arbeids- og studietillatelse for personer fra ulike land. Nordiske statsborgere kan fritt reise inn i Norge for å bo og jobbe. Det er enklere regelverk rundt innreise og oppholdstillatelse for EU/EØS-statsborgere sammenliknet med innvandrere fra land utenfor EU/EØS. Derfor hadde 80 prosent av arbeidsinnvandrerne bakgrunn fra europeiske land i 2019, mens så godt som alle flyktninger kommer fra land i Asia og Afrika. Blant personer fra Nord- og Sør- Amerika var familie den vanligste innvandringsgrunnen (SSB, 2019f).

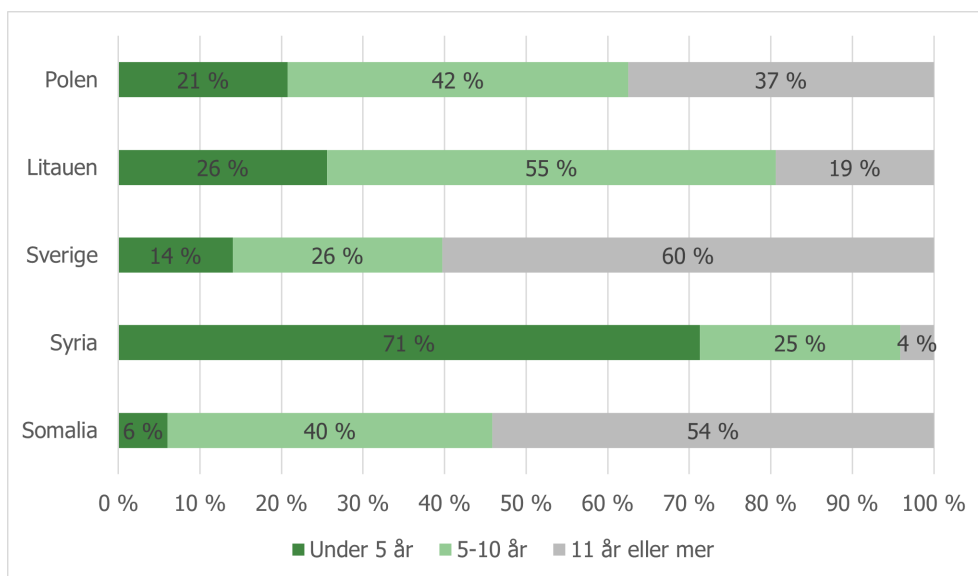
²For nordiske statsborgere mangler det grunn for innvandring på grunn av fri innvandring til Norge

2.5 En av to innvandrere har botid på under 10 år

Integrering er en prosess som tar tid. For de fleste innvandrere som bosetter seg i Norge vil det ta tid å tilegne seg relevant kompetanse, finne jobb, lære språket eller knytte sosiale bånd i samfunnet. Derfor er det ikke overraskende en sammenheng mellom botid og en del indikatorer for integrering. Både sysselsetting og deltakelse i frivillige organisasjoner øker i løpet av de første årene etter ankomst til Norge, og innvandrere med lengre botid har både høyere inntekt og bedre boforhold.

En del innvandrere har relativt kort botid i Norge. I 2021 hadde litt under en fjerdedel av alle innvandrere botid på under fem år, og om lag halvparten (48 prosent) har bodd i landet i mindre enn ti år (SSB, 2021f).

Figur 2.5: Botid blant innvandrere fra fem land med største innvandrergupper. 2021 (SSB, 2021f)

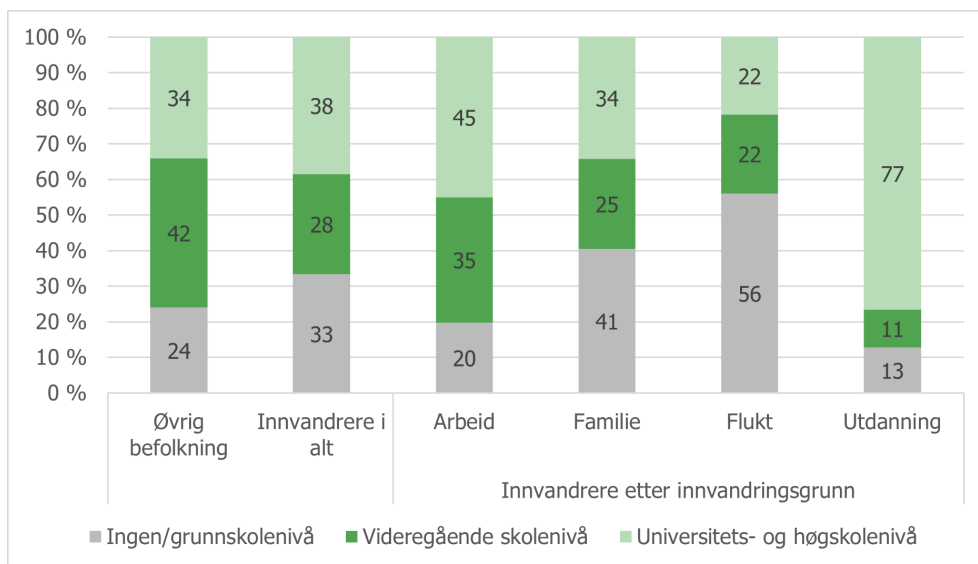

Det er forskjeller i fordelingen etter botid mellom innvandrere fra ulike land. Figur 2.5 viser denne fordelingen for de fem landene med høyest antall innvandrere til Norge i 2021. Over halvparten av innvandrere fra Sverige og Somalia har bodd i Norge i over 10 år, mens nesten alle syrere har kommet til Norge relativt nylig – 7 av 10 i denne gruppen hadde botid på under 5 år (SSB, 2021f).

2.6 Over halvparten av flyktingene har ingen eller liten utdanning

Fordeling etter utdanningsnivå³ viser at relativt flere innvandrere mangler utdanning eller kun har utdanning på grunnskolenivå sammenliknet med den øvrige befolkningen. I 2019 hadde en av tre innvandrere og en av fire i øvrig befolkning ingen utdanning eller bare grunnskolenivå. Samtidig er også andelen som har utdanning på universitet- eller høgskolenivå høyere blant innvandrere (Figur 2.6) enn i resten av befolkningen.

Figur 2.6: Utdanningsnivå, etter innvandrerkategori og innvandringsgrunn. 2019 (SSB, 2019b)

Siden 2014 har andelen med ikke-fullført videregående utdanning økt blant innvandrere, mens den har gått ned i resten av befolkningen. Med andre ord har det blitt relativt flere innvandrere med grunnskole som høyeste fullførte utdanning i perioden 2014-2019 (SSB, 2019b).

Figur 2.6 viser at det er betydelige forskjeller i utdanningsnivå for innvandrere med ulike innvandringsgrunn. Over halvparten av flyktingene i Norge har ikke fullført videregående skole. På den andre siden har tre av fire av dem som innvandret for å studere utdanning på universitets-/høgskolenivå. Også blant arbeidsinnvandrere er det

³For om lag en av fem innvandrere mangler det informasjon om utdanningsnivå ((Jentoft, 2014)). I den offisielle statistikken beregnes utdanningsnivå for denne gruppen ved hjelp av opplysninger om kjønn, alder, landbakgrunn, innvandringskategori, statsborgerskap, registrert dato for innflytting til Norge, yrke og yrkesinntekt.

relativt mange høyt utdannede – 45 prosent i denne gruppen hadde høyere utdanning, som figur 2.6 viser.

2.7 Hva kjennetegner de norskfødte med innvandrerforeldre?

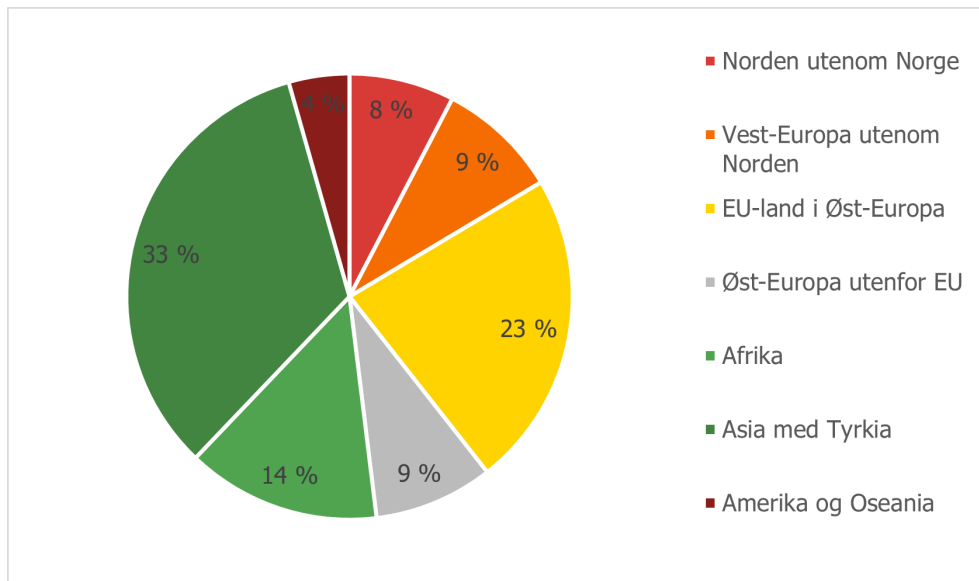
Norskfødte med innvandrerforeldre utgjør en relativt liten andel av befolkningen. Denne gruppen er likevel interessant i et integreringsperspektiv. Deres foreldre innvandret hovedsakelig som voksne personer, mens de selv er født og oppvokst i Norge, og vil ha andre forutsetninger enn foreldrene for å klare seg i samfunnet. De norskfødte barna har stort sett hatt hele sin oppvekst, og det meste av sin sosialisering, i Norge. Det betyr at deres oppvekst er preget av de samme institusjonelle rammene som oppveksten til dem uten innvandrerbakgrunn (Kirkeberg et al., 2019). Denne gruppen sees derfor på av mange som selve «lakmustesten» på hvordan det går med integreringen i Norge.

Det var registrert nesten 198 000 norskfødte med innvandrerforeldre i Norge ved starten av 2021, som tilsvarer 3,7 prosent av befolkningen (SSB, 2021e). Flertallet i denne gruppen er unge. Ved inngangen til 2021 var tre av fire norskfødte med innvandrerforeldre i alderen under 18 år.

Fordelingen etter landbakgrunn blant norskfødte med innvandrerforeldre i 2021 gjenspeiler foreldrenes landbakgrunn. Om lag halvparten hadde foreldre fra Norden eller andre europeiske land, og en tredjedel hadde foreldre fra land i Asia, og 14 prosent hadde foreldre med bakgrunn fra afrikanske land.

I januar 2021 var det flest norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan – nesten 18 000. De andre store gruppene er norskfødte med bakgrunn fra Somalia, Polen, Irak og Vietnam. Til sammen hadde om lag en tredjedel av de norskfødte med innvandrerforeldre bakgrunn fra disse 5 landene.

Figur 2.7: Norskfødte med innvandrereforeldre etter verdensregion. 2021. (SSB, 2021a)

Norskfødte med innvandrereforeldre bor mer sentralt enn både innvandrere og den øvrige befolkningen. For norskfødte med innvandrerbakgrunn bosatt i egen husholdning, bor hele 63 prosent i de seks mest sentrale kommunene i landet. Til sammenligning er andelen 32 prosent for innvandrere og 21 prosent for den øvrige befolkningen i sammenlignbar alder (Guldbrandsen et al., 2021).

I 2019 hadde halvparten av norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 25-39 år enten universitets- eller høyskoleutdanning. Dette var høyere andel enn gjennomsnittet for innvandrere, og på samme nivå som i befolkningen uten innvandrerbakgrunn i samme alder. Norskfødte gutter med innvandrereforeldre hadde en større andel med universitets- og høyskoleutdanning enn gutter i majoriteten, 43 mot 39 prosent. Blant norskfødte jenter med innvandrereforeldre hadde 57,1 prosent utdanning på universitets- og høyskolenivå, 4 prosentpoeng lavere enn i øvrig befolkning.

På samme tid er også andelen med bare grunnskoleutdanning høyere blant norskfødte med innvandrereforeldre. Nesten en fjerdedel hadde høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå i 2019, mens tilsvarende andel lå på 17 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn (SSB, 2019a).

På lik linje som i den øvrige befolkningen, tar stadig flere blant norskfødte med innvandrereforeldre høyere utdanning. Samtidig har andelen med kun grunnskole-

utdanning gått ned. Gapet i utdanningsnivå minker mellom norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkning (OECD, 2020).

Indikatorer for integrering

Utdanning

Barnehagedeltakelse

95 %

ikke-minoritetsspråklige barn

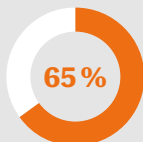
84 %

minoritetsspråklige barn

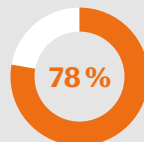

Mindre forskjeller siden 2013

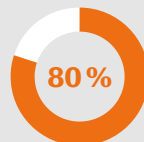
Fullføring av videregående innen 5 år

innvandrere

norskfødte med innvandrerforeldre

øvrig befolkning

Mindre forskjeller siden 2015

66 %

er i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram

Økning siden 2015

Deltar i høyere utdanning 16-34 år

1 av 10 innvandrere

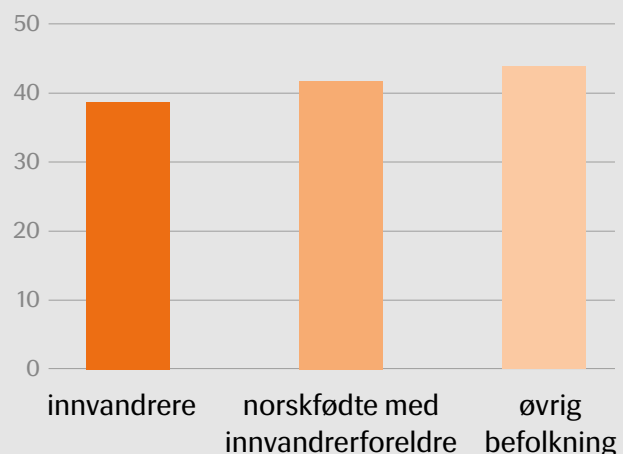
1 av 3 norskfødte med innvandrerforeldre

1 av 4 i øvrig befolkning

Mindre forskjeller siden 2015

Grunnskolepoeng

Stabile forskjeller siden 2009

3 Utdanning

Utdanning er en viktig kilde til å forstå sin omverden og til å forbedre sin livssituasjon. Utvikling av kunnskap og kompetanse kan både betraktes som mål i seg selv, og som en sentral faktor for å oppnå viktige mål på andre områder, som deltakelse i arbeidslivet, selvhjelpenhet og utjevning av levekårsulikhet. I et arbeidsmarked som særlig etterspør kvalifisert arbeidskraft, betyr fullført videregående utdanning mer enn innvandrerbakgrunn. Innvandrernes store andel med bare grunnskole er en viktig årsak til ulikhetene i sysselsetting (Olsen, 2020). Det er også høyere sysselsettingsandel blant dem som har tatt utdanningen sin i Norge enn dem med utdanning fra et annet land. Det gjelder uansett nivå på utdanningen, men forskjellen er størst for flyktninger som har tatt høyere utdanning (NOU, 2021:2).

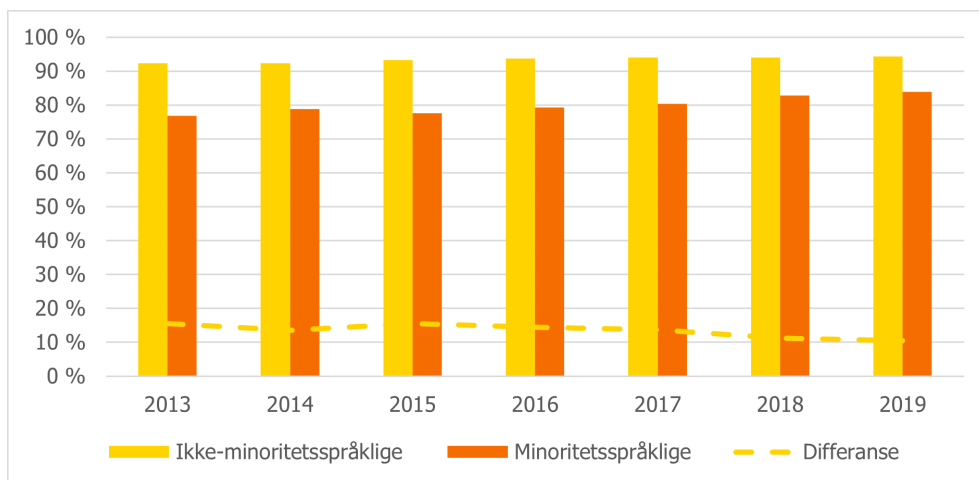
Utdanning og kvalifisering er derfor en nøkkel til integrering, og utgjør det første av fire innsatsområder i regjeringens integreringsstrategi (Kunnskapsdepartementet, 2018). Det er avgjørende for integreringen at barn og unge med innvandrerbakgrunn ikke blir hengende langt etter i skolesystemet, og at voksne innvandrere som har behov for det får muligheten til å utvikle sin kompetanse i tråd med arbeidsmarkedets behov.

3.1 Barnehagedeltakelse øker mest blant de minste barna

Deltakelse i barnehage er positivt for minoritetsspråklige barns⁴ språkutvikling og integrering. En rekke norske studier har funnet positive virkninger av barnehagedeltakelse, tidlig start og gratis kjernetid (f.eks. Drange (2016, 2018); Drange og Havnes (2015); Bråten et al. (2014)).

⁴Minoritetsspråklige barn defineres her som barn som har et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk. Det finnes ikke statistikk som gjør det mulig å skille mellom innvandrerbarn, norskfødte barn med innvandrerforeldre og barn uten innvandrerbakgrunn.

Figur 3.1: Barnehagedeltakelse, barn i alderen 1-5 år etter språkbakgrunn (IMDi, 2019a)

Andelen minoritetsspråklige barn i alderen 1-5 år som går i barnehage⁵ har økt fra 77 prosent til 84 prosent i perioden 2013-2019. Denne andelen er fortsatt lavere enn blant de ikke-minoritetsspråklige i samme alder, men differansen mellom disse to gruppene er blitt lavere siden 2013 (IMDi, 2019a).

Forskjellene i barnehagedeltakelse er størst blant de yngste barna og minst blant de eldste. Det er betydelig lavere barnehagedeltakelse blant minoritetsspråklige ett- og toåringere. Forskjellene er vesentlig mindre for barn i alderen 3-5 år. Samtidig var det nettopp blant de minste barna observert størst økning i andelen som gikk i barnehage i årene 2013-2019. For minoritetsspråklige ettåringere har denne andelen vokst med 13 prosent poeng i denne perioden, og utgjorde 53 prosent i 2019. Blant ikke-minoritetsspråklige barn var fire av fem ett-åringere i barnehage.

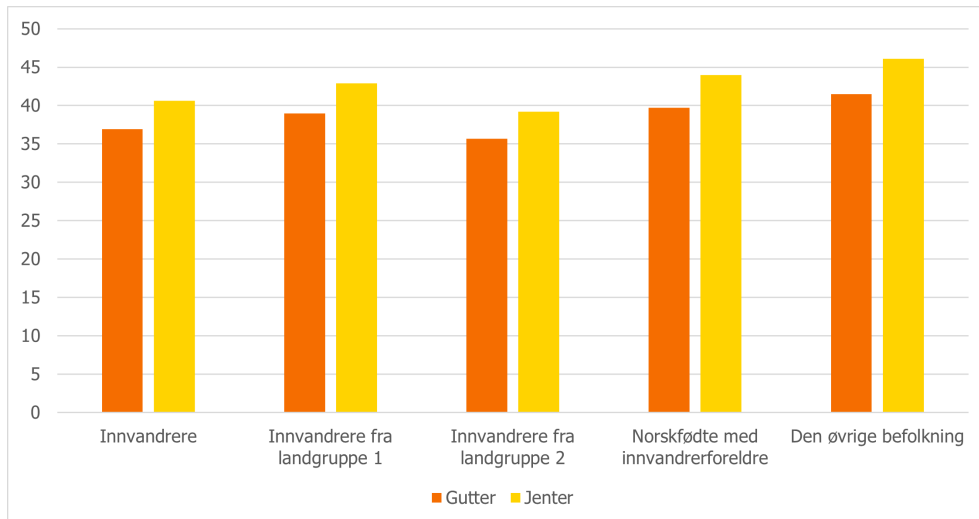
3.2 Stabile forskjeller i resultater i grunnskolen

Skolerresultater fra grunnskolen (målt som grunnskolepoeng) benyttes som en indikator for oppnådde resultater fra grunnskolen og formell kvalifisering til videregående skole. Karakternivå i grunnskolen er i tillegg den enkeltfaktoren som har størst betydning for fullføring av videregående opplæring.

⁵Andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn viser til antall barn i barnehage med minoritetsspråklig bakgrunn delt på alle barn med innvandrerbakgrunn. Andelen barn med ikke-minoritetsspråklig bakgrunn viser til antall barn i barnehage med ikke-minoritetsspråklig bakgrunn delt på alle barn uten innvandrerbakgrunn.

Det er systematiske forskjeller i gjennomsnittlige grunnskolepoeng ut fra kjønn og innvandrerbakgrunn. Innvandrere har i snitt lavere resultater etter fullført grunnskole enn den øvrige befolkningen. I 2020 var denne forskjellen på om lag 5 poeng, som tilsvarer en halv karakter. Norskfødte med innvandrerforeldre hadde i gjennomsnitt 2 grunnskolepoeng færre enn den øvrige befolkningen.

Figur 3.2: Grunnskolepoeng etter kjønn og innvandrerkategori (SSB, 2020g)

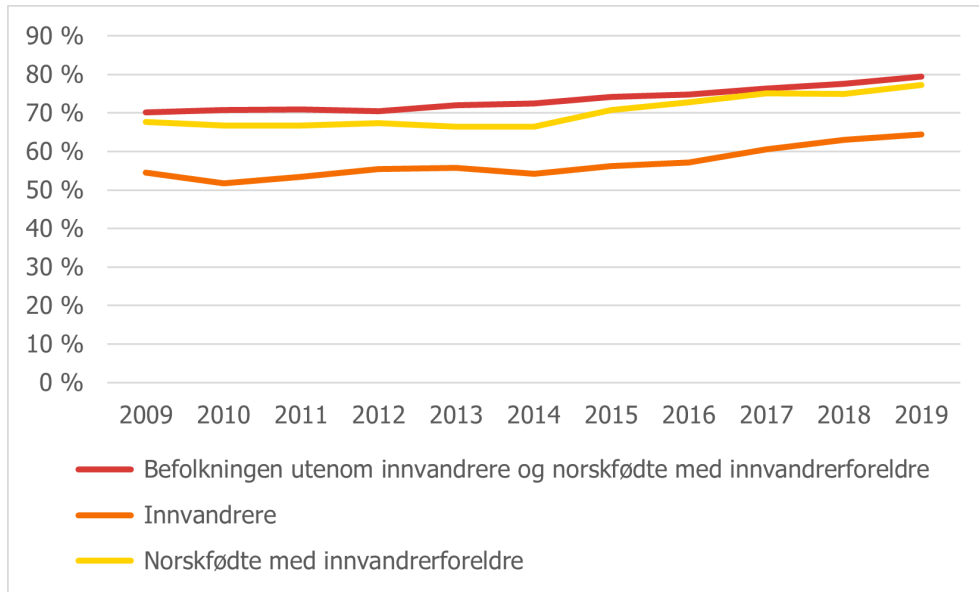

Figur 3.2 viser i tillegg at resultatene varierer en del med kjønn og landbakgrunn. Innvandrere fra landgruppe 1 hadde i snitt 3,5 flere poeng enn dem fra landgruppe 2. Jenter oppnår flere grunnskolepoeng enn gutter uavhengig av innvandrerkategori, også når vi ser på todelt gruppering etter landbakgrunn.

Karakternivået i grunnskolen har økt over tid for alle gruppene beskrevet over, og forskjellene man finner i 2020 har vært tilnærmet uendret siden 2009.

3.3 Høyest fullføringsgrad i videregående blant norskfødte jenter med innvandrerforeldre

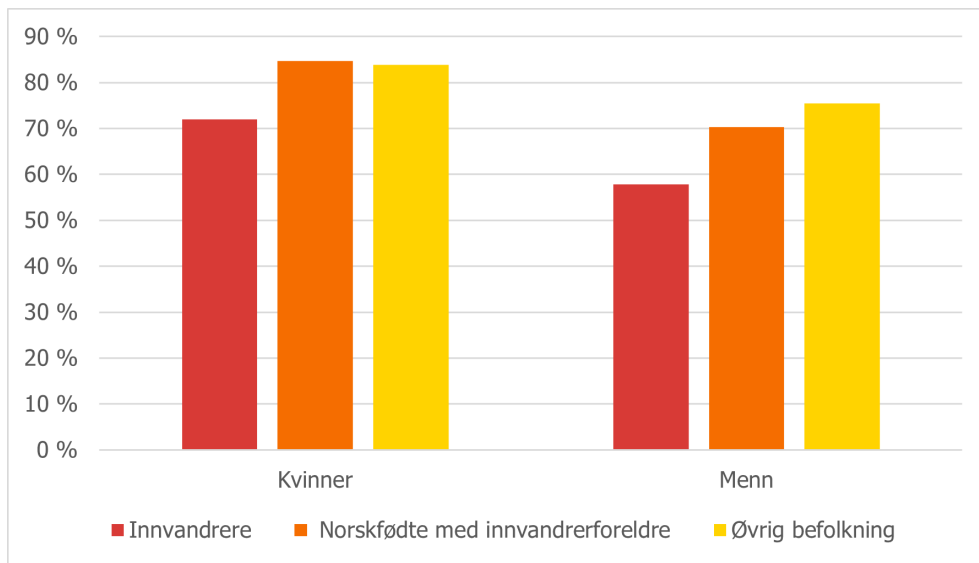
Figur 3.3: Andel personer i alderen 16-24 år som har fullført videregående opplæring innen fem år. (IMDi, 2019c)

Andelen som fullfører videregående opplæring innen fem år har økt i perioden 2014-2019 både blant innvandrere, etterkommere og i resten av befolkningen. Blant innvandrere har denne andelen ligget på en lavere nivå, og utgjorde 65 prosent i 2019. Andelen blant norskfødte med innvandrerforeldre var betydelig høyere (77 prosent), og nesten på nivå med øvrig befolkning (80 prosent).

For alle innvandrerkategoriene er fullføringsandelen generelt høyere blant kvinner enn menn, og denne andelen er lavest for unge innvandrer menn. I 2019 fullførte 58 prosent av mannlige innvandrere i alderen 16-24 år videregående innen fem år. Blant menn i den øvrige befolkningen lå tilsvarende andel på 75 prosent.

Figur 3.4: Andel personer i alderen 16-24 år som har fullført videregående opplæring innen fem år, etter kjønn og innvandrerkategori. 2019 (IMDi, 2019d)

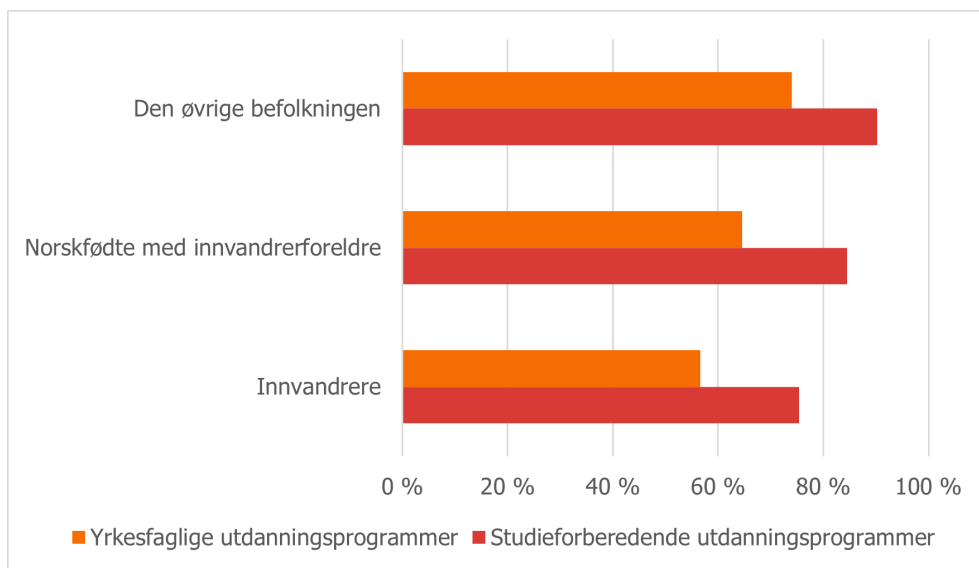

Forskjellene i fullføringsgrad for menn og kvinner i ulike innvandrer kategorier i 2019 er vist i Figur 3.4. Siden 2014 har fullføringsgraden blant innvandrer menn- og kvinner økt i høyere fart enn i den øvrige befolkningen. Dette har bidratt til mindre forskjeller i andelen som fullfører videregående skole mellom innvandrere og den øvrige befolkningen.

I tillegg til kjønn varierer fullføringsgraden med andre faktorer, som sosioøkonomisk bakgrunn, karakterer fra grunnskolen og hvilket utdanningsprogram man begynner på.

Det er stor forskjell i fullføringsgrad blant elever som starter i yrkesfaglige utdanningsløp sammenliknet med dem som starter i studieforberedende utdanning. Dette er uavhengig av om de har innvandrerbakgrunn eller ikke. I 2019 lå andelen innvandrere som fullførte yrkesfaglige utdanningsprogrammer på 57 prosent, mens tre fjerdedeler fullførte studieforberedende programmer.

Figur 3.5: Fullføringsgrad i vgs, etter innvandrerkategori og todelt utdanningsprogram (SSB, 2019c)

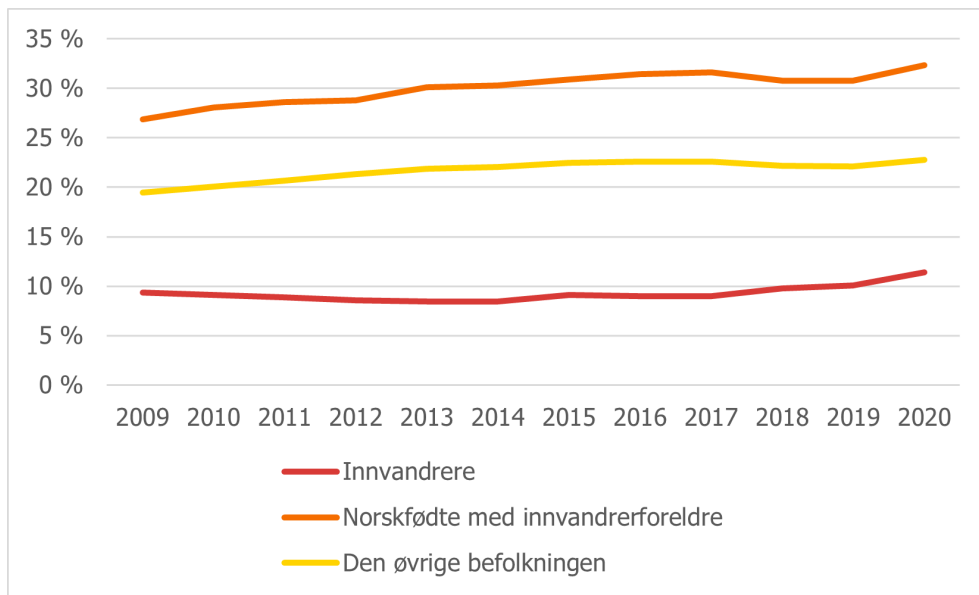

I den øvrige befolkningen var fullføringsgraden 74 prosent for yrkesfaglige og 90 prosent for studieforberedende programmer. Blant norskfødte med innvandrerforeldre var fullføringsgraden i begge utdanningsprogrammene nesten lik den øvrige befolkningen (Figur 3.5).

3.4 Stadig flere unge i høyere utdanning

Andelen som tar høyere utdanning i alderen 19-34 år har økt jevnt siden 2009, både blant unge med innvandrerbakgrunn og i den øvrige befolkningen. Norskfødte med innvandrerforeldre utmerker seg ved at en av tre i aldersgruppen 19-34 år var i høyere utdanning i 2020. Tilsvarende andelen lå på 11 prosent for innvandrere og 23 prosent i den øvrige befolkningen. I alle gruppene var andelen høyest blant kvinnene. 37 prosent av norskfødte kvinner med innvandrerforeldre var studenter i 2020.

Figur 3.6: Studenter 19-34 år i høyere utdanning i prosent av registrert årskull, etter innvandrer-kategori. 2009-2020 (SSB, 2020h)

Institutt for samfunnsforskning omtaler utdanningsmønsteret blant norskfødte med innvandrerforeldre som polarisert. De er både overrepresentert i høyere utdanning og i gruppen som ikke har fullført videregående opplæring (ISF, 2019). Videre er det store forskjeller blant norskfødte med innvandrerforeldre ut fra foreldrenes landbakgrunn. Dette gjelder både påbegynt og fullført høyere utdanning. Særlig er det en tendens til at norskfødte med innvandrerforeldre fra India, Sri Lanka og Vietnam ofte tar høyere utdanning (Kirkeberg et al., 2019).

3.5 Kvalifisering for varig tilknytning til arbeidslivet

Hovedmålet for integreringspolitikken er at innvandrere i større grad deltar i arbeids- og samfunnsliv. For å oppnå dette er det avgjørende at nyankomne innvandrere og flyktninger blir tilbudt og gjennomfører kvalifisering som kan gi dem en varig tilknytning til arbeidslivet. Kvalifiseringstiltakene skal fylle gapet mellom medbrakt kompetanse, og det arbeidsmarkedet i Norge krever.

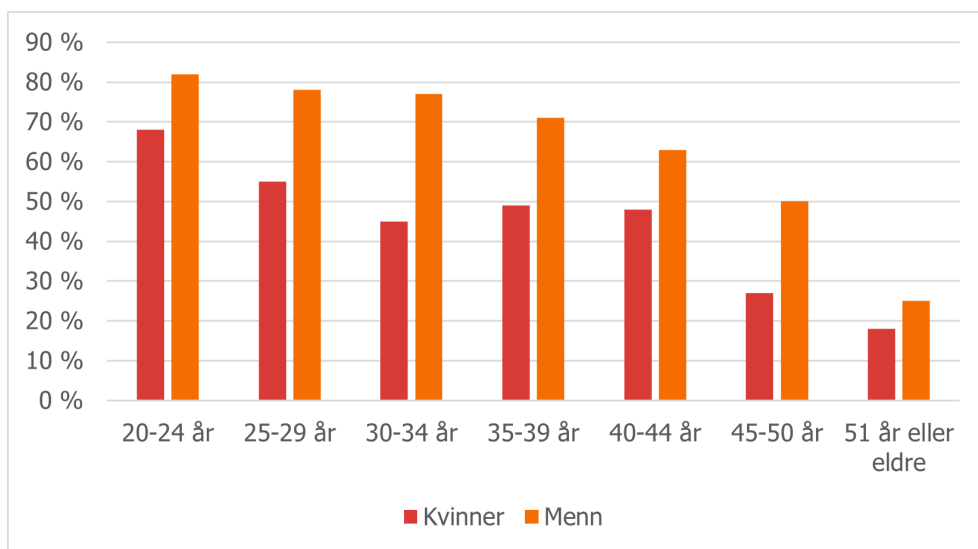
Nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente deltar i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. I denne delen av rapporten beskrives deltakelse og resultater i disse to kvalifiseringstilbudene. Det finnes i tillegg en rekke andre ordninger som gir kvalifisering mot høyere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv:

opplæring for asylsøkere i mottak, Jobbsjansen og tilrettelagt fag- og yrkesopplæring. Disse er nærmere beskrevet i IMDi's årsrapport (IMDi, 2020).

Målgruppen for introduksjonsprogrammet er flyktninger i alderen 18-55 år og deres familiegjenforente som har fått oppholdstillatelse i Norge. I 2017 var det rekordmange deltakere med nesten 29 000 personer. Siden har antallet gått ned og utgjorde om lag 21 000 i 2019 (IMDi, 2020d).

Den nasjonale målsetningen er at 70 prosent av deltakerne skal være i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program. Blant deltakere som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2018, var 66 prosent i arbeid eller utdanning i 2019. Samtidig er det betydelig variasjon i denne andelen både fordelt etter kjønn og alder. Fra 2018-kullet var 73 prosent av mennene og 48 prosent av kvinnene i arbeid eller utdanning i 2019. Blant menn har andelen som går over til arbeid eller utdanning økt med 7 prosentpoeng i årene 2015-2019, mens for kvinner har denne andelen vært relativt stabil i samme periode.

Figur 3.7: Andel sysselsatt/under utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram, etter kjønn og alder. 2018 (SSB, 2018)

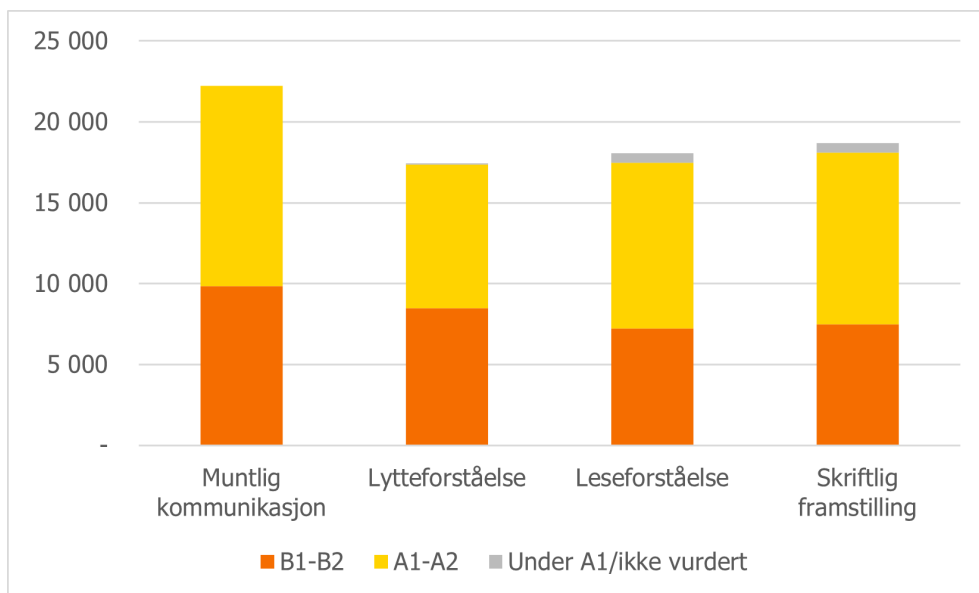
Som figur 3.7 viser, var andelen som gikk over til arbeid eller utdanning høyest blant de yngste deltakerne (20-24 år), og går stort sett ned med alderen.

Som følge av den nye loven på integreringsfeltet, integreringsloven, er det gjort omfattende endringer i introduksjonsprogrammet for deltakerne med oppstart fra og

med 1. januar 2021. I årene fremover vil man kunne se effekten av lovendringen når disse deltakeres tilknytning til arbeidsliv måles over tid.

Som en del av introduksjonsprogrammet får deltakerne opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Målgruppen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap er imidlertid større. For eksempel har innvandrere i alderen 16 til 67 år (18 til 67 fra og med 2021) med oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Som for introduksjonsprogrammet, har det blitt færre deltakere de siste årene. I 2019 fikk til sammen 31 000 personer opplæring i norsk og samfunnskunnskap (Kompetanse Norge, 2019).

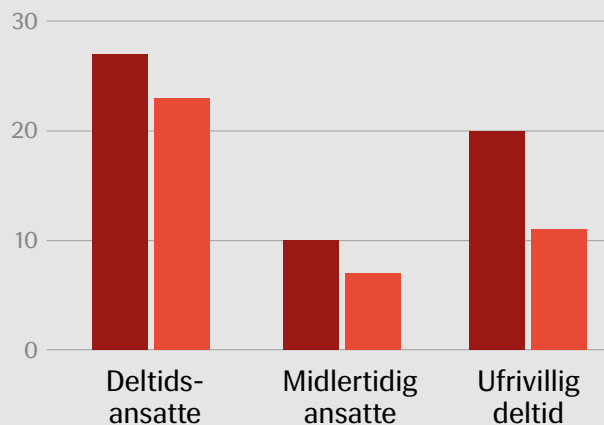
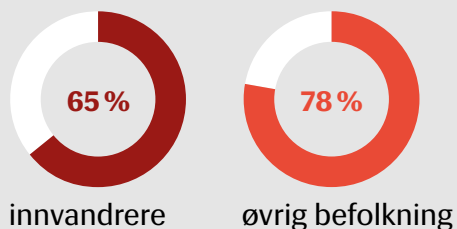
Figur 3.8: Norskprøveresultater, etter prøvetype. Antall Norskprøveresultater, etter prøvetype. Antall (Kompetanse Norge, 2019)

Norskopplæring etter introduksjonsloven har vært organisert i tre spor, der spor 1 er rettet mot deltakerne med lite eller ingen skolegang fra hjemlandet, spor 2 er for dem med grunnskole fra hjemlandet, mens spor 3 er for deltakere med høyere utdanning. Målet for spor 2 og 3 er norskprøve på B1-B2 nivå. Statistikken over deltakerne i opplæring i norsk og samfunnskunnskap viser at omtrent en av fire gikk på spor 1, og halvparten gikk på spor 2 i 2019. En av fem deltakere gikk på spor 3, mens resten (7 prosent) deltok uten spor. Denne fordelingen på ulike spor har vært tilnærmet uendret over tid (Kompetanse Norge, 2019). Det ble avlagt flest prøver i muntlig kommunikasjon i 2019 – om lag 22 tusen, og noen tusen færre av de andre prøvetypene. Over halvparten av alle resultatene viste oppnådd språknivå A1 eller A2.

Arbeid og økonomi

Sysselsatte

Arbeidsledige

● innvandrere
● øvrig befolkning i samme alder

Mindre forskjeller på arbeidsmarkedet i 2015-2019

Større forskjeller på arbeidsmarkedet i 2020

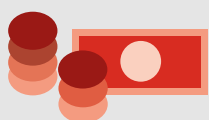
Hvor mange eier egen bolig?

6 av 10
innvandrere

9 av 10
øvrig befolkning

Stabile forskjeller siden 2015

100 000 kr

lavere medianinntekt blant innvandrere

Stabile forskjeller siden 2015

Andel som bor i husholdninger med lavinntekt:

50%

barn med innvandrerbakgrunn

6%

barn uten innvandrerbakgrunn

Større forskjeller siden 2015

4 Arbeid og økonomi

Deltakelse i arbeid er viktig for inkludering og integrering. Det å være i arbeid bidrar til selvstendighet, selvrealisering og til å bygge nettverk. Det gir videre økt tilhørighet til samfunnet, motvirker fattigdom og utjevner forskjeller. Målet om høy sysselsetting blant innvandrere har også en samfunnsøkonomisk betydning, og er en forutsetning for den norske velferdsstatsmodellen på sikt (NOU, 2021:2). Det er derfor et hovedmål i regjeringens integreringsstrategi at flere innvandrere får et stabilt og godt fotfeste i arbeidslivet. Strategien peker på at for å oppnå dette må innvandrere som har behov for det i større grad få mulighet til å tilegne seg formell kompetanse innenfor rammene av introduksjonsprogrammet, og den nye integreringsloven skal blant annet bidra til dette.

Den norske samfunnsmodellen bygger på et mål om små forskjeller (Meld. St. 13, 2018-2019). Store forskjeller i levekår mellom innvandrere og øvrig befolkning kan være til hinder for integreringen. Utjevning av levekårsforskjeller er derfor et viktig mål i integreringspolitikken. Veien til dette går primært gjennom arbeidsdeltakelse og økonomisk selvforsørgelse. Mange arbeidsforhold for gruppen har en overvekt av midlertidighet, ufrivillig deltid og lav inntekt. Dermed blir det verdifullt å følge med på utviklingen i inntektsforhold i tillegg til sysselsettingsstatistikken.

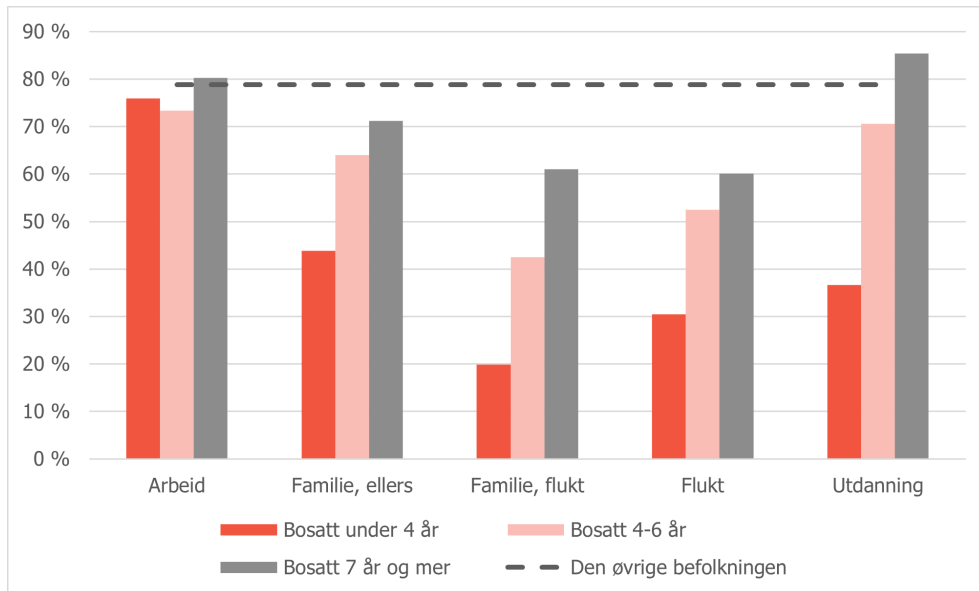
4.1 Nyankomne flyktninger har svakere tilknytning til arbeid

Den gjennomsnittlige sysselsettingsandelen blant innvandrere (20-66 år) har økt fra 64 prosent i 2015 til 65,4 prosent i 2020. Samtidig ligger denne andelen på et lavere nivå sammenliknet med den øvrige befolkningen. I 2020 var sysselsettingen i resten av befolkningen 78 prosent. Bak den lavere gjennomsnittlige sysselsettingsandelen for innvandrere er det betydelige forskjeller mellom grupper med ulik botid, kjønn, innvandringsgrunn eller utdanningsnivå.

Arbeidsinnvandrere kommer ofte til Norge fordi de har kompetanse som er etterspurt på det norske arbeidsmarkedet. Andelen sysselsatte er derfor høy blant arbeidsinnvandrere uavhengig av botid, og den ligger omtrent på nivå med resten av befolkningen. For flyktninger eller familiegjenforente med flyktninger tar det oftere lengre tid før de

tilegner seg relevant kompetanse og kommer seg ut i arbeid. De fleste i denne gruppen deltar i introduksjonsprogrammet de første årene etter at de er bosatt i en kommune.

Figur 4.1: Sysselsettingsandel, etter botid og innvandringsgrunn. 2019 (SSB, 2019j)

Blant flyktninger med mer enn 6-års botid var andelen i arbeid dobbelt så høy som for dem med kort botid, 60 mot 31 prosent. For familiegjenforente var andelen tre ganger så høy etter 6 år, 61 mot 20 prosent. Samtidig viser forskning (Bratsberg et al., 2016, 2017; Røed et al., 2019) at etter denne raske økningen i løpet av de første 6-8 årene etter bosetting, stagnerer andelen i arbeid for kvinner og faller for menn. I tillegg øker ikke syssel-

settingen med botid i like stor grad i alle grupper av flyktninger. For eksempel, kommer mannlige nyankomne flyktninger raskere i arbeid enn kvinner (Olsen & Askvik, 2021).

Større andel innvandrere er ansatte i deltidsstillinger⁶ enn den øvrige befolkningen, og dette gjelder i overveiende grad flyktninger. Forskjellen i heltidsandeler mellom flyktninger og lønntakere i hele befolkningen må blant annet ses i lys av hvilke yrker de jobber i. Flyktninger er nemlig overrepresentert i yrkesgrupper der deltidsarbeid er utbredt - som salgs- og serviceyrker og renholdere, hjelpearbeidere mv. For eksempel var hele 51 prosent sysselsatte i salgs- og serviceyrker i 2019. I 2019 var 52 prosent av flyktningkvinner heltidsansatte, mot 63,2 for kvinnelige lønntakere i alt. Blant menn var heltidsandelene henholdsvis 70,7 og 84,5 prosent (Olsen & Askvik, 2021).

⁶Deltid er definert av Statistisk Sentralbyrå som stillingsprosent mindre enn 100

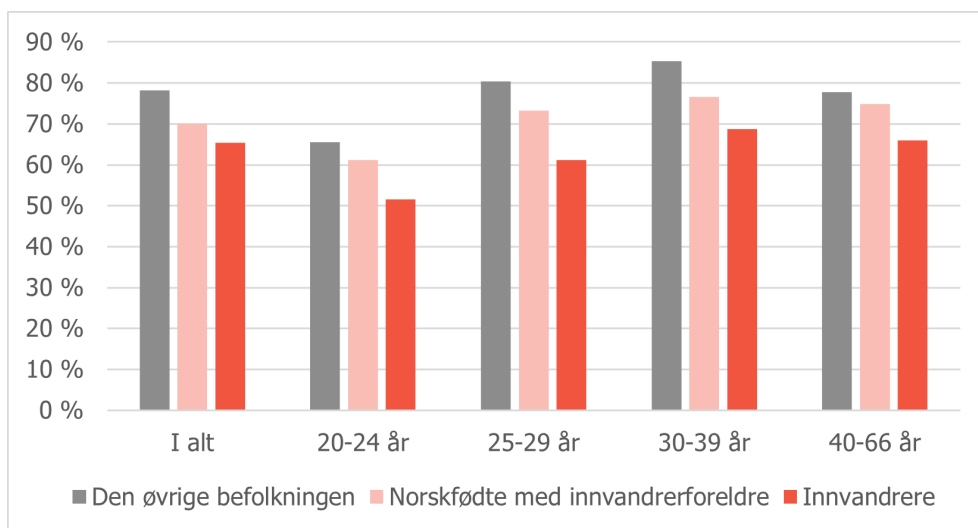
Innvandrere fra landgruppe 2 er også oftere ansatt i midlertidige stillinger. Selv om andelen midlertidig ansatte i denne gruppen har gått ned siden 2012, var den fortsatt dobbelt så høy som i befolkningen ellers, 13 mot 7 prosent (SSB, 2020b).

4.2 Høyere sysselsetting blant norskfødte med innvandrerforeldre

Som beskrevet i kapittel to om demografi er de fleste norskfødte med innvandrerforeldre fremdeles relativt unge – så mange som tre av fire er under 18 år. Likevel er det interessant å følge med på tilknytning til arbeid i denne gruppen, sammenliknet med innvandrere og befolkningen for øvrig.

Figur 4.2 viser at 70 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre var sysselsatte i 2020. Dette var høyere enn sysselsettingen blant innvandrere, men lå på et lavere nivå enn den øvrige befolkningen. I befolkningen uten innvandrerbakgrunn var 78 prosent i arbeid.

Figur 4.2: Sysselsettingsandel, etter innvandrerkategori og kjønn. (SSB, 2020j)

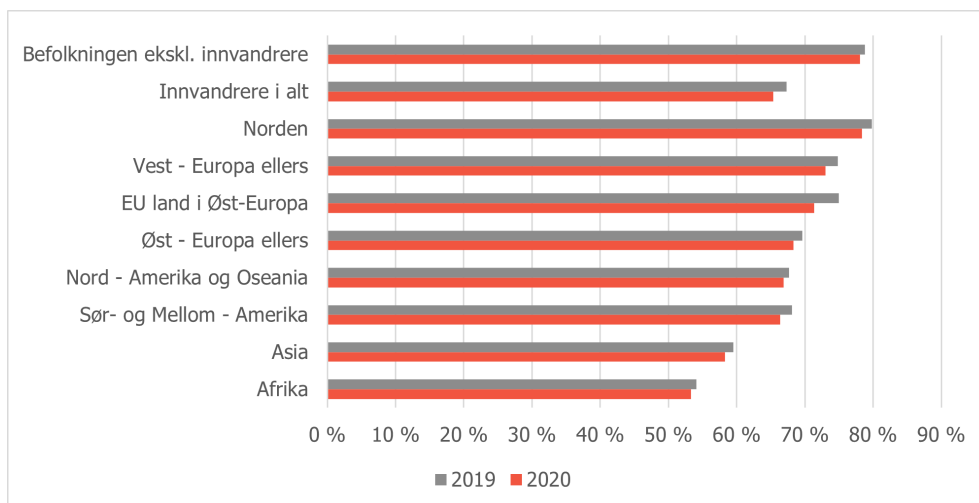
Samtidig varierer yrkestilknytning for norskfødte etter foreldrenes landbakgrunn. Norskfødte 25-39 år med innvandrerforeldre fra India og Vietnam har en meget sterk yrkestilknytning. Dette ligger på nivå med, eller litt over, den jevnaldrende befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Dette gjelder for begge kjønn. For norskfødte kvinner og menn 25-39 år med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Chile og Marokko er yrkes-

tilknytningen en del svakere målt på denne måten. De havner klart under nivået i den jevnaldrende uten innvandrerbakgrunn (Kirkeberg et al., 2019).

4.3 Innvandreres yrkesdeltakelse under pandemien

Tall fra SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk viser at innvandrere i arbeidsmarkedet ble hardere rammet av restriksjonene i under koronapandemien enn resten av befolkningen. Mellom november 2019 og november 2020 gikk andelen sysselsatte innvandrere ned med 1,9 prosentpoeng mot 0,7 prosentpoeng i den øvrige befolkningen (Figur 4.3).

Figur 4.3: Sysselsatte 20-66 år (prosent), etter landbakgrunn. 2019 og 2020 (SSB, 2020i)

Nedgangen i sysselsetting blant innvandrere må blant annet ses i sammenheng med sysselsettingsmønstre. Innvandrere er sterkt overrepresentert blant dem som er ansatt i næringene som ble hardest rammet av koronakrisen i løpet av 2020. Dette gjelder særlig næringer som overnattings- og serveringsvirksomhet, landtransport med passasjerer og forretningsmessig tjenesteyting som sammenlagt hadde en reduksjon i antall sysselsatte på 9,4 prosent. Til sammen var 22,7 prosent av innvandrerne sysselsatt i disse næringene i 2019 mot 6,7 prosent i befolkningen ellers (Olsen, 2019).

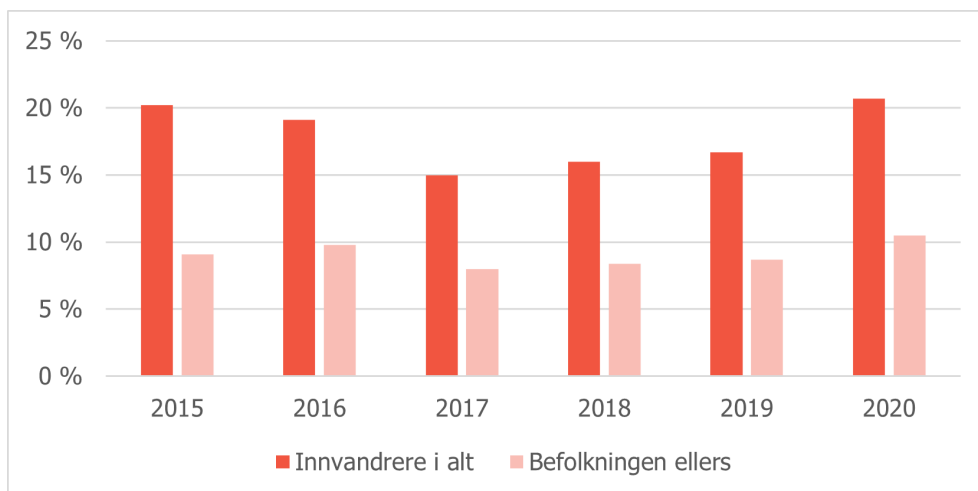
Fordelt etter landbakgrunn hadde innvandrerne fra EU-landene i Øst-Europa størst reduksjon i andel sysselsatte på 3,6 prosentpoeng. Innvandrere fra Afrika og Nord-Amerika og Oseania hadde minst nedgang; 0,8 prosentpoeng i begge grupper (Olsen, 2019).

4.4 Innvandrere overrepresentert blant de arbeidsledige og undersysselsatte

Definisjonen av arbeidsledige omfatter arbeidsføre personer som har forsøkt å få arbeid og er disponible for å begynne i arbeid, men som ikke har fått jobbtilbud. Blant innvandrere er andelen arbeidsledige over tre ganger så høy som i den øvrige befolkningen. Ved utgangen av 2019 var 5 prosent av innvandrere arbeidsledige (målt i prosent av arbeidsstyrken), mens tilsvarende andel lå på 1,5 prosent i resten av befolkningen. I løpet av 2020 ble arbeidslivet rammet av koronakrisen, mange ansatte ble permittert og det var færre ledige stillinger. Dette ga en drastisk økning i andelen som var registrert arbeidsledige i fjerde kvartal i fjor. Ledighetsprosenten gikk opp til 9,2 prosent blant innvandrere og til 2,7 prosent i befolkningen for øvrig (Olsen, 2021).

I tillegg til arbeidsledige som søker arbeid, er det også noen som jobber i deltidsstillinger, men som ønsker økt stillingsprosent. Denne gruppen kalles undersysselsatte. Tall fra SSBs Arbeidskraftundersøkelse viser at andelen undersysselsatte har vært omtrent dobbelt så høy blant innvandrere som i resten av befolkningen i løpet av de siste årene. I 2020 ønsket 21 prosent av alle deltidsansatte innvandrere høyere avtalt arbeidstid, mens tilsvarende gjaldt for 11 prosent av deltidsansatte i resten av befolkningen (Figur 4.4).

Figur 4.4: Undersysselsatte, etter innvandrerkategori. Prosent (SSB, 2020a)

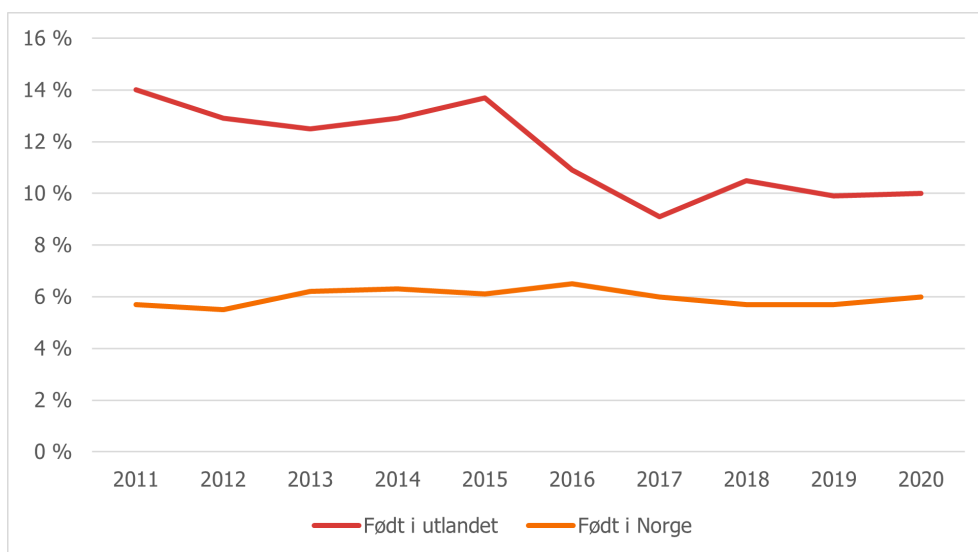

4.5 Unge innvandrere har større sannsynlighet for å havne utenfor arbeid og utdanning

Unge som faller utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak, kalles ofte NEET ⁷. I Norge er det relativt få unge utenfor, sammenliknet med andre europeiske land. I Norge var 6,6 prosent av unge i alderen mellom 15 og 29 år NEET i 2020, mens gjennomsnittet for EU lå på 13,7 prosent (Eurostat, 2020).

Innvandrere har større sannsynlighet for å havne NEET-gruppen enn unge i majoritetsbefolkningen. Dette kan delvis forklares med at blant innvandrere er det flere med lav utdanning. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning for unge i Norge (OECD, 2018).

Figur 4.5: Unge 15-29 år utenfor arbeid, utdanning eller opplæring (NEET). Prosent (Eurostat, 2020)

Figur 4.5 viser at andelen utenfor arbeid og utdanning var nesten dobbelt så høy i 2020 blant unge som var født i utlandet, sammenliknet med unge født i Norge ⁸. Andelen lå på henholdsvis 10 og 6 prosent (Eurostat, 2020). Samtidig har andelen NEET blant utenlandsfødte gått ned i løpet av de siste ti årene, mens den har vært stabil for resten av unge. Forskjeller i andelen unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring har minket mellom

⁷NEET er en forkortelse for «Not in Education, Employment or Training» som brukes om unge utenfor arbeid, utdanning eller opplæring/ arbeidsrettede tiltak.

⁸Denne inndelingen til Eurostat innebærer at kategorien «Født i utlandet» inkluderer også personer født i utlandet, men som har norske foreldre. Dette gjelder imidlertid relativt få personer.

unge født i Norge og unge født i utlandet.

4.6 Innvandrere har 100 000 kroner lavere inntekt

Innvandrere har i gjennomsnitt lavere inntekt enn befolkningen som helhet. Denne differansen utgjorde omtrent 100 000 kroner i 2019 og har vært relativt stabil de siste årene. Samlet har både innvandrere og befolkningen som helhet hatt en positiv inntektsutvikling mellom 2009 og 2019.

Figur 4.6: Median inntekt etter skatt, hele befolkningen og innvandrere. (SSB, 2019e)

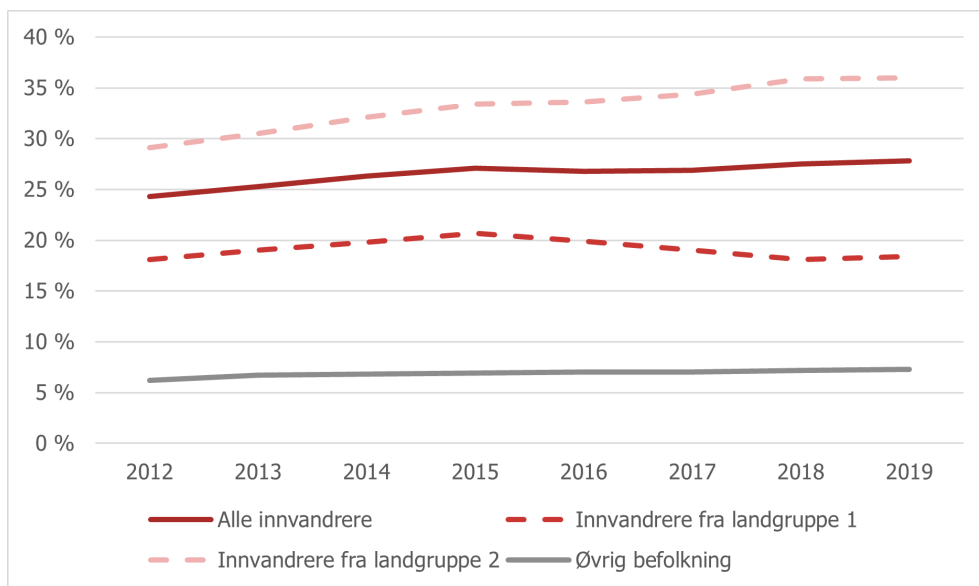
Inntektsnivået henger tett sammen med deltakelse i arbeid. Innvandrergupper med lave sysselsettingsandeler (for eksempel, innvandrere med kort botid i Norge eller med lav utdanning) har også større risiko for å havne under lavinntektsgrensen.

4.7 En av fire innvandrere bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt

Med lavinntekt menes inntekt (etter skatt og justert for husholdningsstørrelse) under 60 prosent av den nasjonale medianinntekten. Vedvarende lavinntekt defineres som å ha en lavinntekt over en periode på 3 år.

Dette gjaldt 28 prosent av innvandrere i perioden 2017-2019, mot 7 prosent av den øvrige befolkningen. Andelen er særlig høy blant innvandrere fra landgruppe 2. Hele 36 prosent av denne gruppen opplevde vedvarende lavinntekt i perioden, og dette utgjorde en dobbelt så høy andel som blant innvandrere fra landgruppe 1.

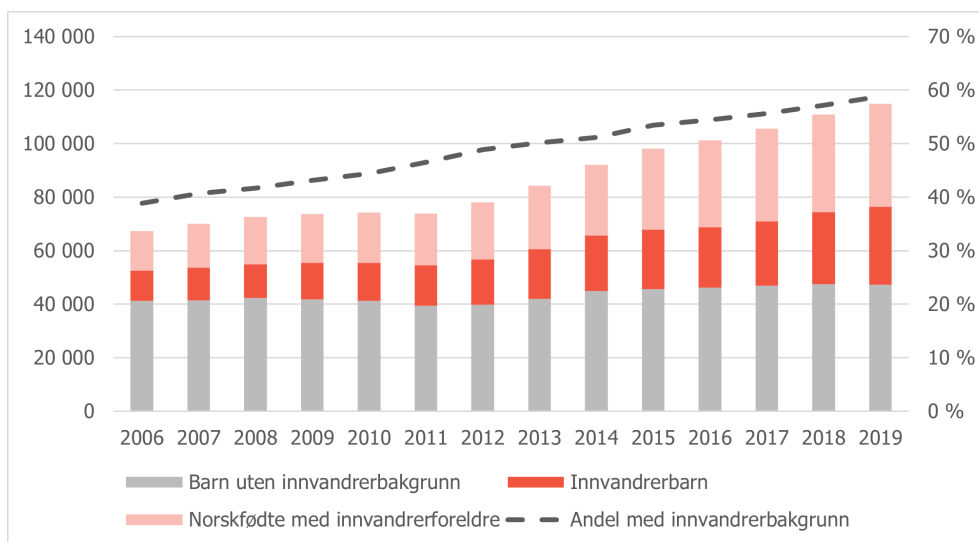
Figur 4.7: Andel med vedvarende lavinntekt 2010-2012 til 2017-2019, etter innvandrerkategori. (IMDi, 2019b)

4.8 Over halvparten av barn i lavinntektshusholdninger har innvandrerbakgrunn

Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig mer overrepresentert blant barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. I 2019 hadde 6 av 10 barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt innvandrerbakgrunn. Dette er en økning fra 39 prosent i 2006, som vist i figur 4.8

Figur 4.8: Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, antall og andel med innvandrerbakgrunn. Kroner og prosent (SSB, 2019d)

Det er tydelige forskjeller i forekomsten av vedvarende lavinntekt etter barnefamiliens bakgrunn. Nesten ni av ti barn med bakgrunn fra Syria, og neste åtte av ti barn med bakgrunn fra Somalia bodde i lavinntektsfamilier i 2019. Til sammenlikning gjald dette for kun en av ti barn i familier med bakgrunn fra India eller Bosnia-Hercegovina (Epland & Normann, 2021).

Husholdningsstørrelse, samt hvor mange yrkesaktive det er i husholdningen har klar sammenheng med vedvarende lavinntekt i barnefamiliene. Dette kan forklare noen av forskjellene etter landbakgrunn beskrevet over.

Basert på tilgjengelig statistikk kan vi ennå ikke se hvilke utslag koronapandemien har hatt for barn i lavinntektsfamilier i 2020. Flere studier fra ulike land peker på at korona-

pandemien har forsterket sosiale ulikheter, og at barn i lavinntektsfamilier i større grad opplevde økonomisk usikkerhet, psykiske utfordringer, samt dårligere tilgang til digitale hjelpemidler (Nøkleby et al., 2021). Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) publiserte i desember 2020 en rapport som peker på at koronapandemien kan ha gitt svekkede levekår i de utsatte gruppene også i Norge (Lima et al., 2020).

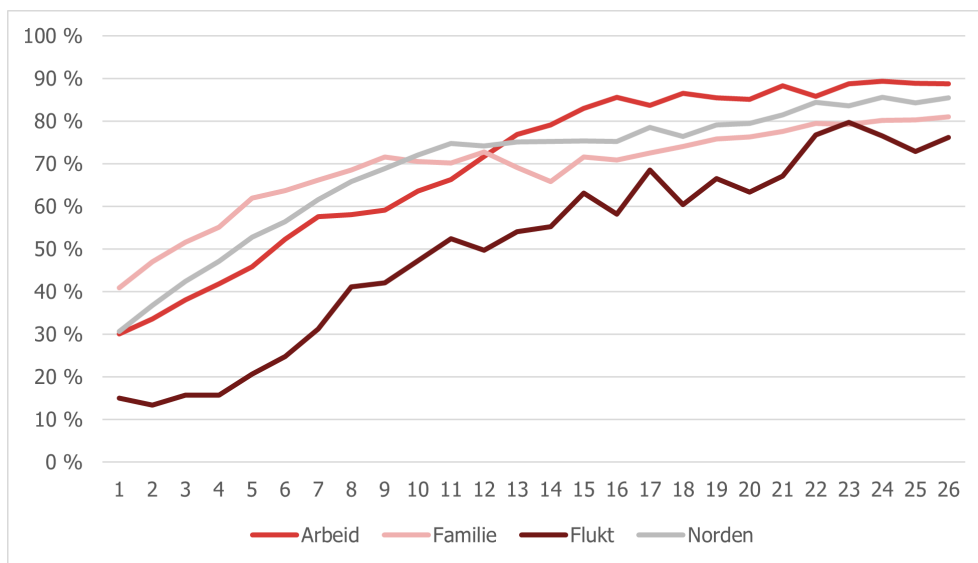
4.9 Innvandrere bor trangere enn resten av befolkningen

Mens nesten ni av ti i den øvrige befolkning eier boligen de bor i, er det vanligere blant innvandrere å leie. I 2020 bodde 61 prosent av innvandrere fra landgruppe 1 og 57 prosent av innvandrere fra landgruppe 2 i selveid bolig (Normann, 2017). Med andre ord er det små forskjeller mellom landgruppene. Samtidig er det stor variasjon i andelen innenfor hver av disse landgruppene. For eksempel var eierandelen om lag 80 prosent blant innvandrere fra Vietnam, Sri Lanka og Pakistan i 2016. Blant innvandrere fra Somalia utgjorde tilsvarende andel kun 20 prosent.

Forskjellene i eierandel mellom de to landgruppene og den øvrige befolkningen har vært relativt stabile siden 2015.

Hva kan være mulige årsaker til lavere eierandel blant innvandrere? Etablering på boligmarkedet krever ofte både tid og tilstrekkelig høyt inntektsnivå. Innvandrere er, som nevnt tidligere, overrepresentert i husholdninger med lav inntekt. Innvandrere med lengre botid i Norge har i gjennomsnitt høyere inntekt. Dette er sannsynligvis en av grunnene til at andelen som eier bolig stiger med botid. Figur 4.9 viser at dette er tilfelle for alle innvandrere uavhengig av innvandringsgrunn.

Figur 4.9: Eiere blant innvandrere, etter innvandringsgrunn og botid. Prosent. 2016. (SSB, 2020e)

Spesielt blant flyktninger med kort botid er det få som eier boligen de bor i. Tallet ligger mellom 15 og 20 prosent. Blant flyktningene med 10-års botid var om lag halvparten boligeiere, og blant dem som har bodd i Norge i 25 år eide tre av fire egen bolig (Figur 4.9).

Innvandrere bor generelt trangere enn resten av befolkningen, men det er stor variasjon i andelen trangbodde mellom ulike innvandrergupper (Arnesen, 2020). Blant flyktninger og familiegjenforente er henholdsvis 31 og 30 prosent trangbodde, mens det gjelder 18 prosent av arbeidsinnvandrere. 11 prosent av innvandrere fra Norden bor trangt. Dette er veldig nært andelen blant ikke-innvandrere, der 8 prosent er trangbodde⁹.

Forskjellene i trangboddhet beskrevet over vedvarer også når man kontrollerer for antall personer i husholdningen, eller tar hensyn til at innvandrere bor mer sentralisert enn resten av befolkningen.

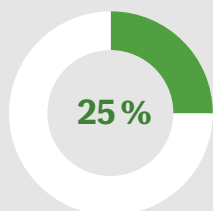
⁹Husholdninger regnes som trangbodd dersom: 1. Antall rom i boligen er mindre enn antall personer eller én person bor på ett rom, og 2. Antall kvadratmeter (p-areal) er under 25 kvm per person.

Indikatorer for integrering

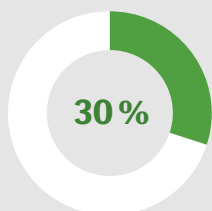
Hverdagsintegrering

Psykisk helse

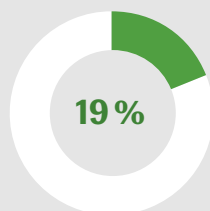
Har overvekt av negative følelser:

innvandrere

norskfødte med innvandrerforeldre

hele befolkningen

73%

av innvandrere

83%

av øvrig befolkning

vurderer sin helse som god

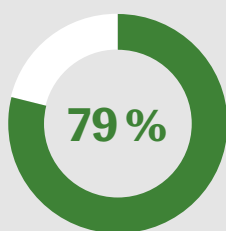
4/5 mener at innvandrere gjør en nyttig innsats i arbeidslivet

1/5 mener at innvandrere er en kilde til utrygghet i samfunnet

Stadig mer positive holdninger siden 2020

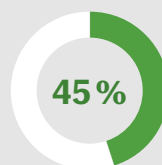

i befolkningen har kontakt med innvandrere

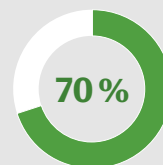

Økning siden 2002

Valgdeltakelse

innvandrere

øvrig befolkning

Stabile forskjeller siden 2011

5 Hverdagsintegrering

Ifølge regjeringens integreringsstrategi er målet med hverdagsintegrering at innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnet. Integrering i hverdagen skjer der mennesker møtes fysisk eller digitalt, både på formelle og uformelle arenaer, i små og store fellesskap. Det handler om å skape tillit, tilhørighet, nettverk og deltakelse. Dette krever først og fremst innsats fra den enkelte innvandrer, men også at innvandrere møtes med åpenhet og gis muligheter for deltakelse. For å lykkes med hverdagsintegrering vil regjeringen legge til rette for felles møteplasser for å motvirke segregering og for å fremme forståelse for grunnleggende verdier i det norske samfunnet. Andre innsatsområder er bosetting av flyktninger, tolk og likeverdige offentlige tjenester (Kunnskapsdepartementet, 2018).

5.1 Flere med psykiske helseplager i innvandrerbefolkningen

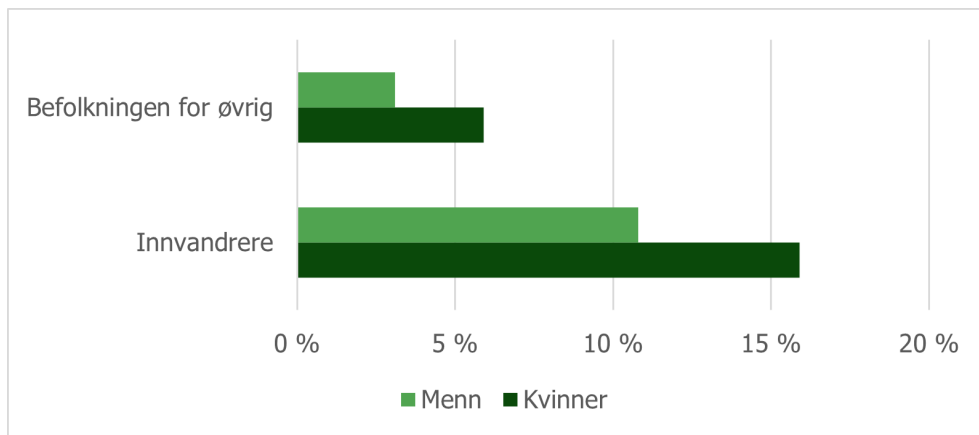
Det er store forskjeller i helse mellom ulike grupper i innvandrerbefolkningen. Opprinnelsesland, innvandringsårsak og botid i Norge har stor betydning for helsen. Flyktninger har dårligere helse enn de som kommer til Norge på grunn av familie-gjenforening, arbeid og utdanning (Folkehelseinstituttet, 2018).

Andre faktorer som har betydning for bedre fysisk og psykisk helse er høy utdanning, at en er i arbeid og har god økonomi. Det er også en positiv sammenheng mellom helse og god sosial integrering. Opplevd diskriminering og vold har negativ betydning for helse (Folkehelseinstituttet, 2018).

Levekårsundersøkelsen blant innvandrere (2017) viser at en lavere andel av innvandrerne enn befolkningen generelt vurderer sin helse som svært god eller god. 73 prosent av innvandrere svarte dette, mot 83 prosent av befolkningen. Forekomsten av kronisk sykdom og nedsatt funksjonsevne er likevel omtrent den samme blant innvandrerne som i befolkningen. Imidlertid er andelen med psykiske helseplager større blant innvandrerne. Andelen med psykiske plager var særlig høy blant menn og kvinner fra Tyrkia, Irak, Iran og Pakistan og kvinner fra Afghanistan. En høyere andel kvinner enn menn rapporterte om psykiske plager, både i befolkningen for øvrig og i alle

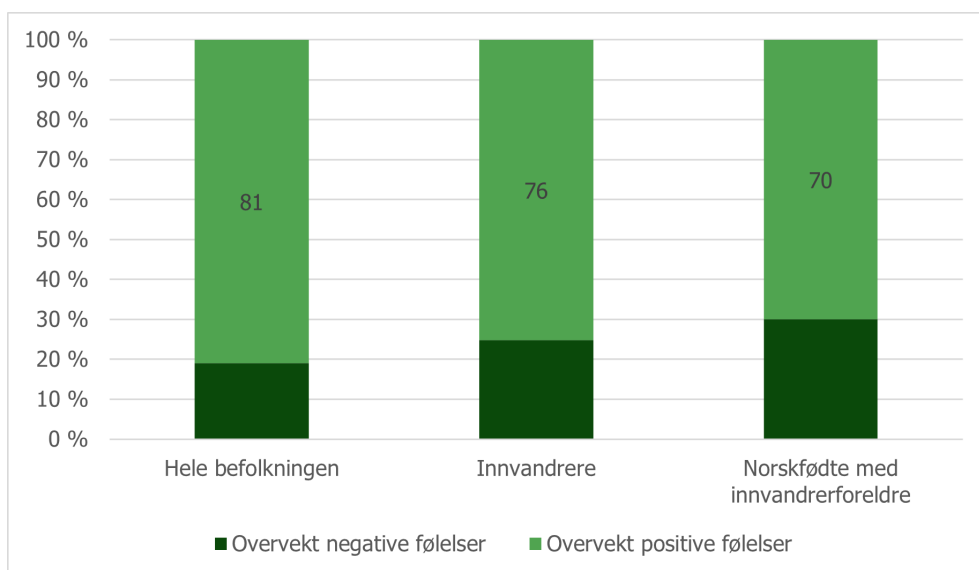
innvandrergupper, med unntak av Eritrea, Somalia og Irak.

Figur 5.1: Selvrapporterte psykiske plager etter innvandrerkategori og kjønn. Prosent. (Vrålstad & Wiggen, 2017)

SSB gjennomførte 9.-29. mars 2020 en undersøkelse om livskvalitet i den norske befolkningen (Støren et al., 2020). Innvandrere skårer signifikant dårligere enn befolkningen på 6 av 12 livskvalitetsindikatorer: tilfredshet med bosted, fritid og økonomisk situasjon og opplevelse av mestring, givende sosiale relasjoner og overvekt av positive følelser. De skårer derimot bedre enn befolkningen på tilfredshet med sin fysiske og psykiske helse. Norskfødte med innvandrerforeldre skårer dårligere på 8 av 12 indikatorer, og ikke bedre enn befolkningen på noen av indikatorene.

Figur 5.2: Sumskår negative/positive følelser. Prosent. (Støren et al., 2020)

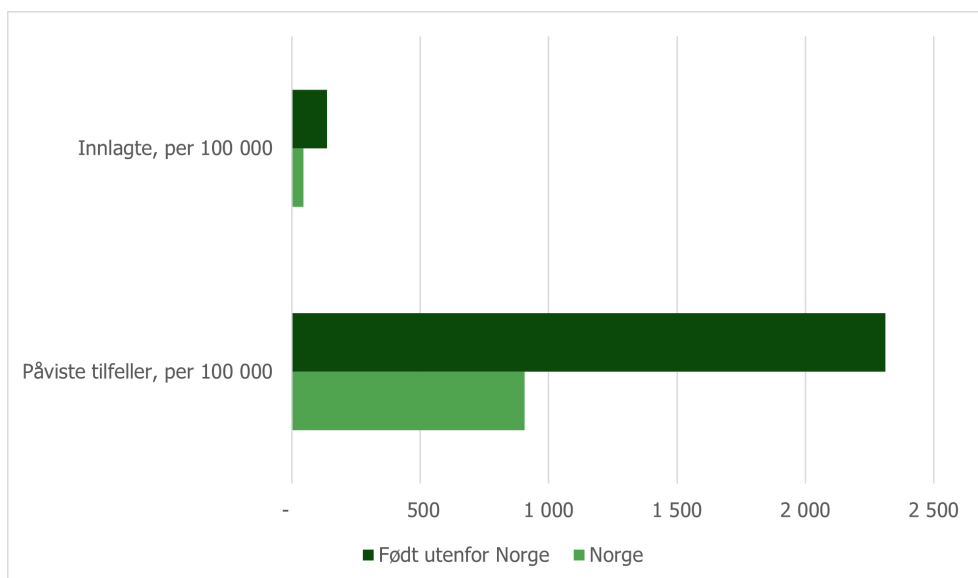
Når det kommer til tilfredsheten med livet blant personer med innvandrerbakgrunn, skiller ikke innvandrere seg signifikant fra befolkningen. Norskfødte med innvandrer-

foreldre skårer derimot signifikant lavere enn befolkningen i alt når det kommer til tilfredshet med livet. 30 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre svarer at de er lite fornøyde med livet, mot 22 prosent i befolkningen i alt. Dette kan henge sammen med at norskfødte med innvandrerforeldre er en gruppe med relativt unge personer, og at unge generelt skårer lavere enn befolkningen som helhet. En svakhet i denne undersøkelsen er at innvandrerandelen og svarprosenten i denne gruppa er lav.

5.2 Sammensatte årsaker til høye covid-19 smittetall blant innvandrere

Innvandrere har vært hardere rammet av pandemien når det gjelder smitte og alvorlig sykdom (Indseth et al., 2021). I midten av februar var totalt antall smittede per 100 000 i Norge 906 blant norskfødte og 2 312 blant innvandrere. Blant norskfødte har om lag 44 av 100 000 vært innlagt med covid-19, sammenlignet med 136 av 100 000 med fødeland utenfor Norge. Andelen norskfødte per 100 000 som er testet er 34 prosent, sammenlignet med 36 prosent for personer født utenfor Norge, og andelen som tester positivt er betydelig høyere for utenlandsfødte (5,9 prosent versus 2,1 prosent).

Figur 5.3: Innlagte og påviste tilfeller av covid-19, per 100 000 frem til 15.02. 2021 . (Indseth et al., 2021)

Det er stor variasjon blant gruppene i både påvist smitte og innleggelser, men særlig hardt rammede grupper er de som er født i Pakistan, Somalia, Irak, Tyrkia og

Afghanistan. Utenlandsfødte er overrepresentert for respirator og noe underrepresentert for død. Det er fortsatt lite kunnskap om årsakene til forskjellene mellom norskfødte og utenlandsfødte.

Indseth et al. (2021) undersøker i sin rapport om sosioøkonomiske årsaker kan forklare hvorfor smitte og innleggelser er høyere blant innvandrere enn blant norskfødte. Konklusjonen er at overrepresentasjonen reduseres noe, men forblir høy selv om en justerer for alder, kjønn og bostedskommune. Den reduseres ikke når en deretter justerer for yrke, trangboddhet, medisinske risikogrupper, utdanning eller husholdningsinntekt. Kontrollerer en for alle disse sosioøkonomiske forholdene samtidig, reduseres overrepresentasjonen med omtrent 12 prosent for påvist smitte og 3 prosent for innleggelser, men overrepresentasjonen er fortsatt betydelig. Sosial ulikhet, trangboddhet og medisinske risikogrupper forklarer forskjeller innad i fødelandsgruppene, men ikke hvorfor nivået på smitte og innleggelser er så mye høyere for enkelte fødeland.

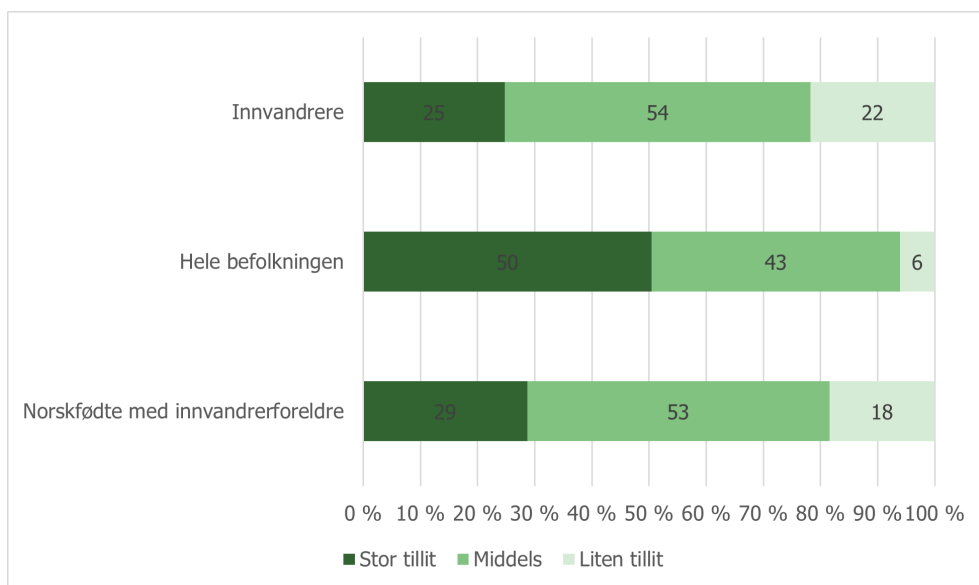
Årsakene til at innvandrere rammes hardere av pandemien er med andre ord sammensatte og det trengs mer kunnskap om bakgrunnen for overrepresentasjonen blant smitte og sykehusinnleggelser for enkelte landgrupper. En ekspertgruppe nedsatt av regjeringen, vil presentere oppdatert kunnskap om hvilke faktorer som kan forklare disse skjevhetene i løpet av sommeren 2021.

5.3 Lavere tillit til folk flest blant innvandrere

Det er vanlig å skille mellom horisontal og vertikal tillit. Horisontal tillit viser tilliten til folk flest, mens vertikal tillit viser tilliten til sentrale samfunnsinstitusjoner. Brochmann II-utvalget utforsket hvorvidt innvandring innebærer en utfordring for tillit og samhold i det norske samfunnet. Her argumenteres det for at opplevelsen av samhold og samfunnsmessig tillit videreføres best ved å satse på inkludering av innvandrere gjennom samfunnets viktigste institusjoner, slik som arbeidsliv og utdanning. (NOU, 2017:2)

Et spørsmål som vanligvis brukes i måling av horisontal tillit er "Vil du stort sett si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre å gjøre?" Spørsmålet ble stilt til innvandrerne i SSBs levekårsundersøkelse (2017). Innvandrere uttrykker mindre tillit til andre mennesker sammenlignet med befolkningen som helhet. 22 prosent av innvandrere uttrykker liten tillit til andre mennesker, mot 6 prosent av resten av befolkningen. 50 prosent av befolkningen uttrykker stor tillit, mot 25 prosent av innvandrerbefolkningen. Norskfødte med innvandrerforeldre uttrykker i gjennomsnitt noe høyere horisontal tillit enn innvandrere, men de har et lavere tillitsnivå enn befolkningen for øvrig.

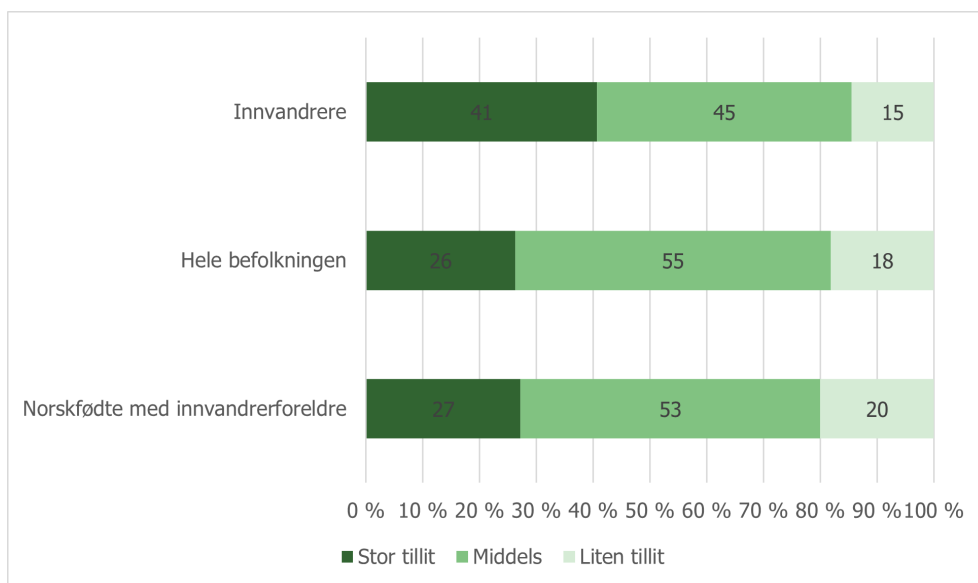
Figur 5.4: Tillit til andre mennesker (Vrålstad & Wiggen, 2017)

Det er også en sammenheng mellom horisontal tillit og botid. Det er flere med liten tillit enn med stor tillit til andre mennesker med kort botid. For innvandrere med lang botid (15 år eller mer) er dette forholdet snudd. Det ser altså ut som den beskjedne tilliten til andre mennesker øker noe med botid (Støren, 2019).

Vertikal tillit, eller tillit til samfunnsinstitusjoner gjør at borgere stoler på at offentlig forvaltning fungerer. Et spørsmål som kan måle vertikal tillit er: «På en skala fra 0 til 10, hvor stor tillit har du personlig til det politiske systemet i Norge?» (Vrålstad & Wiggen, 2017). Resultatene viser at 41 prosent av innvandrerbefolkningen uttrykker stor tillit til det politiske systemet. Det er betydelig mer i forhold til 26 prosent i befolkningen som helhet. I alle de tolv landgruppene er den politiske tilliten målt til å være høyere eller på nivå med tilliten i hele befolkningen. Innvandrere med kort botid (2-4 år) uttrykker den største tilliten til det politiske systemet, og det derfor se ut som at den store tilliten innvandrere har til det politiske systemet minker over tid. Det er ikke sikkert at forskjellen mellom innvandrere med ulik botid skyldes botid i seg selv, men at gruppene i seg selv er ulike. Resultatene viser også at tilliten er høyest blant dem som innvandret da de var 40 år eller eldre, og lavest blant dem som innvandret som barn. I gjennomsnitt er tilliten til politiet litt høyere blant innvandrere, og tilliten til rettsvesenet er på nivå med befolkningen for øvrig (Støren, 2019).

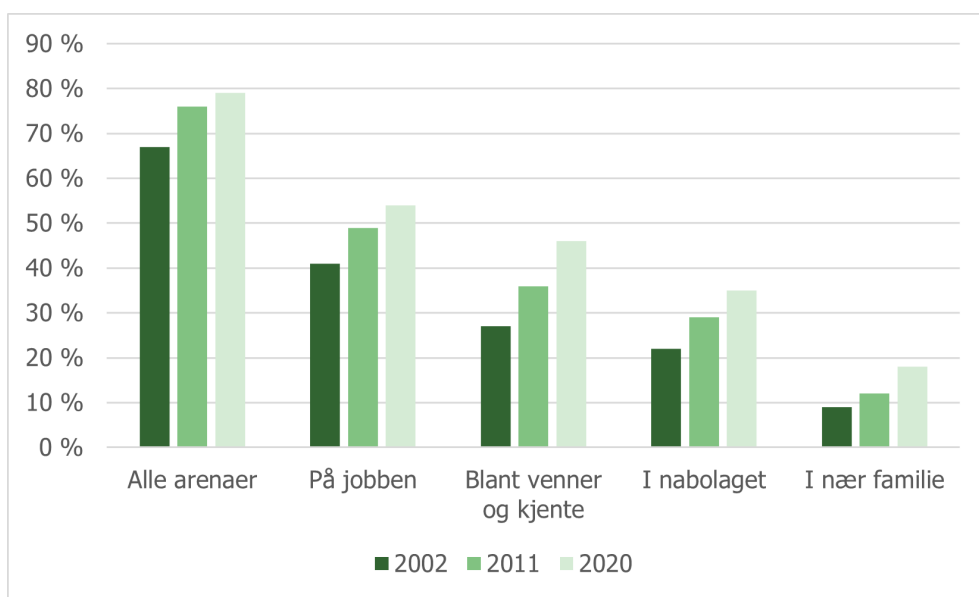
Figur 5.5: Tillit til det politiske systemet (Vrålstad & Wiggen, 2017)

5.4 Stadig flere har kontakt med innvandrere på ulike arenaer

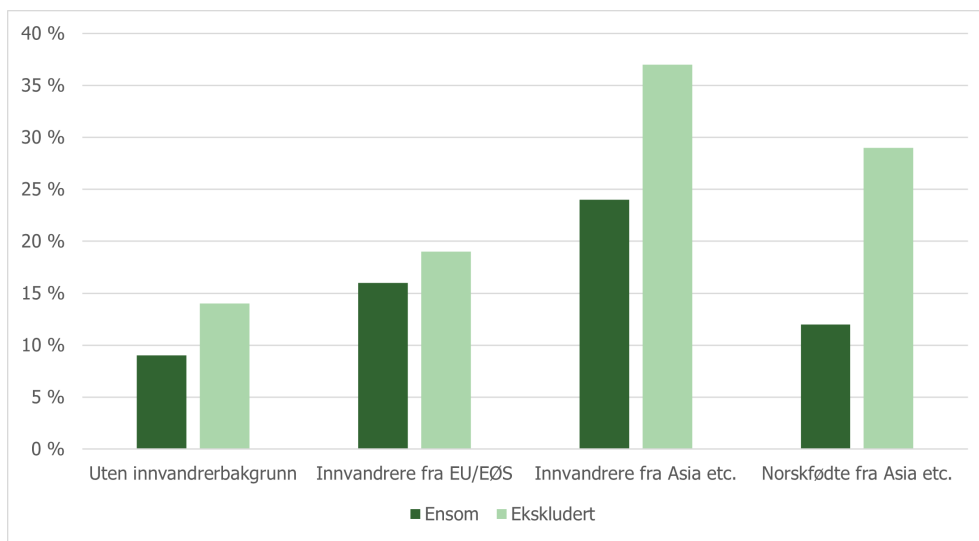
I takt med økningen i innvandrersandelen i løpet av de siste tjue årene, kommer stadig flere i kontakt med innvandrere. Denne andelen har økt fra to av tre i 2002 til fire av fem i 2020 (SSB, 2020f). I integreringsbarometeret fra 2020 svarer om lag halvparten av respondentene at de hadde kontakt med innvandrere minst ukentlig, mens litt under en av tre hadde månedlig kontakt.

Figur 5.6: Arenaer for kontakt med innvandrere (SSB, 2020f)

Kontakt med innvandrere kan skje på en eller flere ulike arenaer. Noen har innvandrere i nær familie, blant venner eller kollegaer på jobb. Det kan også dreie seg om kontakt i nabolaget, på gaten eller på andre måter. Figur 5.6 viser at flere har kontakt med innvandrere på alle arenaer i dag sammenliknet med 2002. Denne økningen har vært størst i nær familie og blant venner og kjente. I 2020 var det dobbelt så mange med innvandrere i nær familie som i 2002, mens andelen som kjente eller var venn med innvandrere økte fra 27 til 46 prosent i samme periode. Innvandrere opplever oftere ensomhet og sosial eksklusjon sammenliknet med den øvrige befolkning. Innvandrere fra Asia, Afrika etc. er mest utsatt – i denne gruppen følte 37 prosent seg vesentlig ekskludert fra samfunnet, mens tilsvarende andel utgjorde 14 prosent i befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Også andelen som oftere følte seg ensomme var nesten tre ganger høyere, 24 prosent mot 9 prosent (Barstad, 2021).

Figur 5.7: Andelen som opplever ensomhet/eksklusjon, etter innvandrerkategori. (Barstad, 2021)

Norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika etc. skiller seg nesten ikke fra befolkningen for øvrig når det gjelder opplevelsen av ensomhet. Derimot rapporterte en høy andel, nesten 30 prosent, av denne gruppen at de følte seg sosialt ekskludert (Barstad, 2021).

Hva kan ligge bak at enkelte at innvandrere - og fra Asia, Afrika etc. – er mer utsatt for ensomhet og sosial ekskludering? SSBs analyse viser at forskjellene i opplevd ensomhet kan i stor grad forklares med at innvandrere fra Asia, Afrika etc. har lavere utdanning, svakere økonomi, noe dårligere helse og i mindre grad deltar i arbeidslivet. Når det gjelder sosial eksklusjon, konkluderes det i analysen at innvandrere fra Asia, Afrika etc. opplever oftere sosial eksklusjon, selv når man tar hensyn til ulikheter i levekår, økonomisk situasjon og sosiale relasjoner.

5.5 Flyktninger og familieinnvandrere deltar oftere i frivillighet

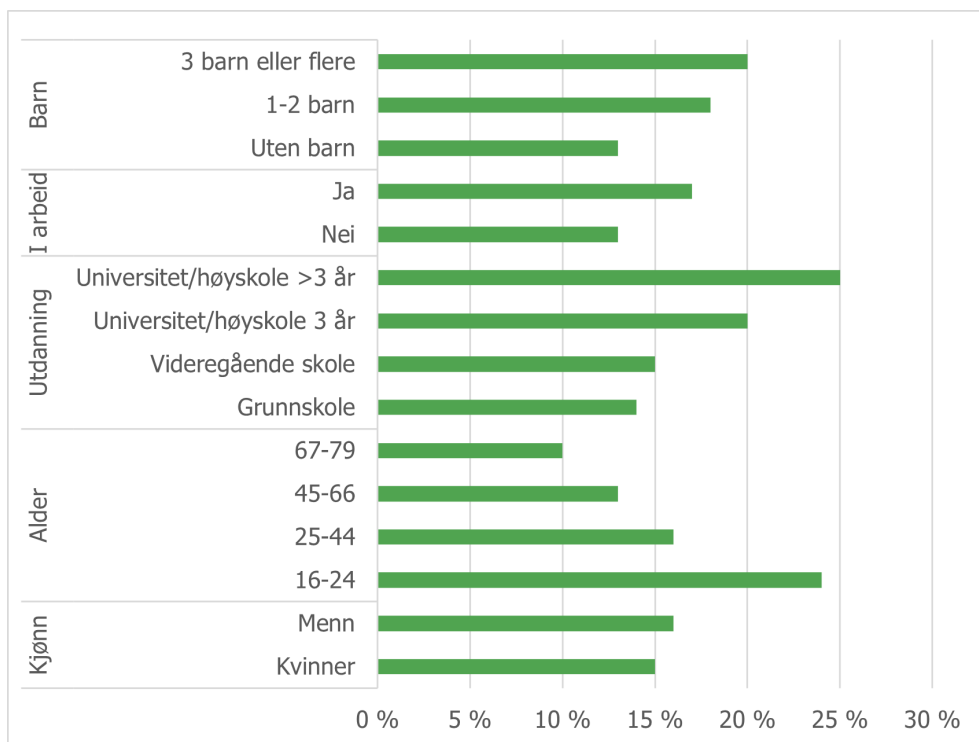
Frivillige organisasjoner er viktige arenaer for integrering og deltakelse i samfunnet. Ved å engasjere seg i frivillighet får man tilgang til flere sosiale møteplasser, samt flere muligheter for å bygge sosiale nettverk og bli inkludert i lokale felleskap.

Flere undersøkelser rundt innvandreres deltakelse i frivillighet viser at innvandrere deltar i mindre grad enn den øvrige befolkningen (Eimhjellen et al., 2021). Ifølge tallene fra levekårsundersøkelsen i innvandrerbefolkningen, deltok 17 prosent av innvandrer-

utvalget i frivillighet, mot 39 prosent i resten av befolkningen. Blant dem som er frivillige, er frivillig engasjement for idretten det mest populære, både blant innvandrere (30 prosent) og i resten av befolkningen (43 prosent). I innvandrерutvalget er frivillig arbeid for ideelle og humanitære organisasjoner, menneskeretts- og miljøorganisasjoner nest mest populært, og det er også mange flere blant de frivillige i innvandrерutvalget enn i befolkningsutvalget som er frivillige for slike organisasjoner. I tillegg er det mange av de frivillige i innvandrерutvalget som er frivillige innen kulturorganisasjoner og i religiøse organisasjoner (Eimhjellen & Arnesen, 2018).

Deltakelse i frivillige organisasjoner varierer både med innvandreres alder, innvandringsgrunn, samt deres sosioøkonomisk status. Innvandrere som er eldre, har lav utdanning, eller står utenfor arbeid deltar sjeldnere, som figur 5.8 viser.

Figur 5.8: Deltakelse i frivillighet i innvandrерutvalget, etter ulike kjennetegn. 2016 (Eimhjellen & Arnesen, 2018)

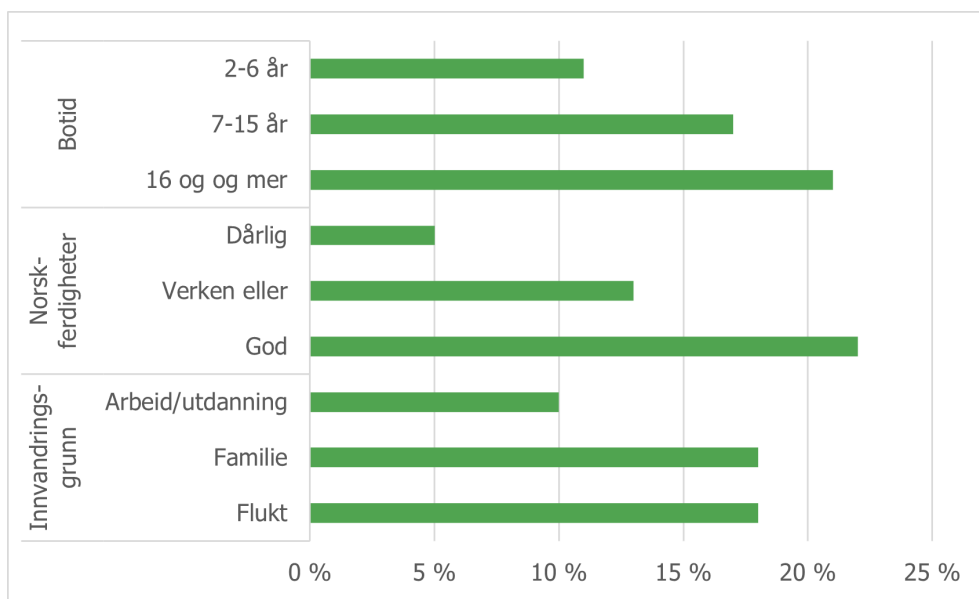
Det å ha barn ser også ut til å ha positiv effekt på frivillig engasjement. En av fem innvandrere med tre eller flere barn svarte i levekårsundersøkelsen at de deltok i frivillige aktiviteter. Tilsvarende andel lå på 13 prosent for dem uten barn.

Når man i tillegg ser på innvandrerspesifikke kjennetegn, viser resultatene at deltakelsen er høyere blant dem med lang botid og gode norskerferdigheter. For eksempel viser figur

5.9 at innvandrere som har bodd i Norge i 16 år eller mer hadde dobbelt så høy deltakelse som innvandrere med to til seks års botid.

Flyktninger og familieinnvandrere deltok generelt i større grad i frivillige organisasjoner enn arbeidsinnvandrere og de som kom til Norge for å studere. Det kan være flere årsaker til dette, og kan blant annet henge sammen med relativt kort botid, samt at denne gruppen er mest opp tatt av å jobbe eller studere og har kortere tidshorisonter for planlagt opphold i Norge.

Figur 5.9: Deltakelse i frivillighet i innvandrерutvalget, etter noen innvandrerspesifikke kjennetegn. 2016 (Eimhjellen & Arnesen, 2018)

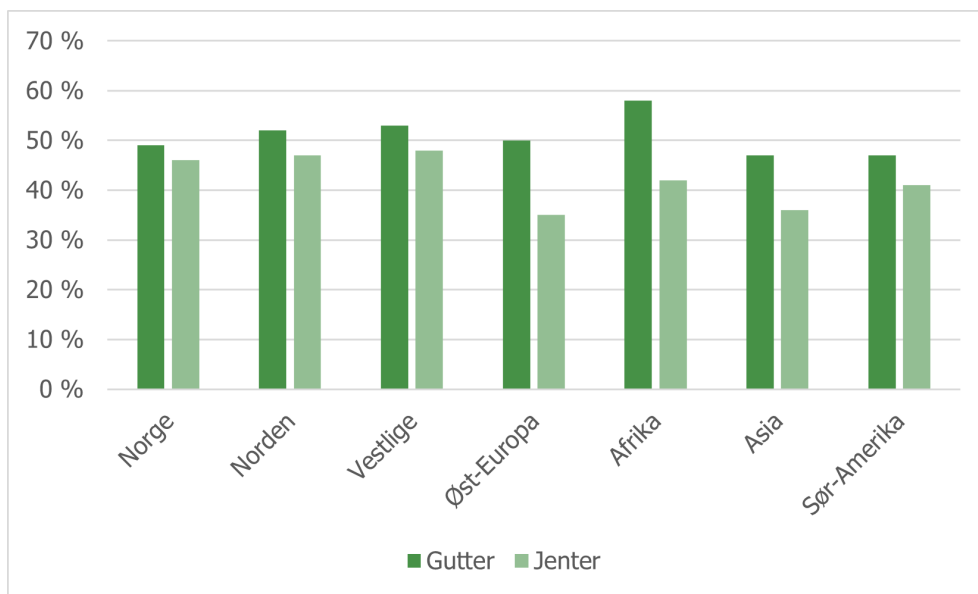
Også religiøs tro og religiøsitet henger sammen med deltakelse i frivillige organisasjoner. Innvandrere som er mer aktive i religiøse foreninger, har også høyere deltakelse i sekulære organisasjoner. Generelt er muslimer mest engasjert i ikke-religiøst frivillig arbeid, mens kristne er minst engasjert (Barstad, 2019).

Det er små forskjeller i deltakelse i frivillighet mellom norskfødte med innvandrerforeldre og jevnaldrende i øvrig befolkning, ifølge levekårsundersøkelsen i innvandrerbefolkningen i 2016. I aldersgruppen 16-39 år var det 32 prosent av etterkommerne og 35 prosent av et befolkningsutvalg som oppga å ha utført gratisarbeid for en organisasjon (Dalen, 2019).

5.6 Lavere deltakelse i aktiviteter, spesielt blant jenter med innvandrerforeldre

Vi ser ulik deltakelse i fritidsaktiviteter når en sammenstiller ungdom med og uten innvandrerbakgrunn. Resultater fra de nasjonale Ungdata-undersøkelsene viser at graden av deltakelse blant elever i videregående skole varierer med foreldrenes landbakgrunn. Unge med foreldre fra land i Asia og Øst-Europa deltok i mindre grad enn andre. I tillegg er det større kjønnsforskjeller blant ungdom med utenlandsfødte foreldre enn ungdom med norskfødte foreldre.

Figur 5.10: Regelmessig deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter etter kjønn og foreldrenes landbakgrunn. VGS-elever (Jacobsen et al., 2021)

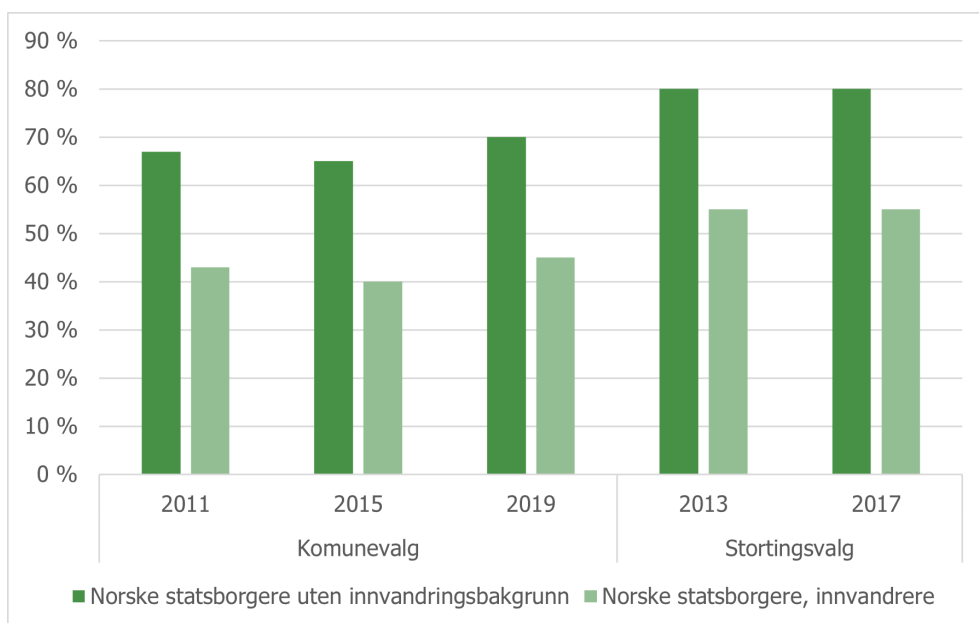
Blant unge med foreldre født i Norge deltok 49 prosent gutter og 46 prosent jenter regelmessig i aktiviteter, som utgjorde en forskjell på tre prosentpoeng. Blant unge med innvandrerbakgrunn fra Afrika og Øst-Europa var tilsvarende forskjell omtrent fem ganger så stor og lå på henholdsvis 16 og 15 prosentpoeng. Fordelt etter type organisasjon, var minoritetsjentene sterkest underrepresentert i idretten. Dette gjaldt særlig blant unge med bakgrunn fra Afrika og Asia. Gutter med innvandrerbakgrunn fra disse landene hadde omtrent dobbelt så høy deltakelse i idrett som jentene med samme bakgrunn (Jacobsen et al., 2021).

Også bosted har betydning for deltakelse i fritidsaktiviteter. Det er små forskjeller etter fylke og sentralitetsgrad, men betydelige variasjoner mellom kommunene innenfor hvert fylke. I analysen fremkommer det at ulikhetene i deltakelsen blant unge med og uten innvandrerbakgrunn reduseres en del når man tar hensyn til foreldrenes sosio-økonomiske status og bostedskommune. Etter en slik justering synker sannsynligheten for å delta i aktiviteter blant unge med foreldre født i Norge, Norden eller vestlige land. Unge med bakgrunn fra de andre landsgruppene, og særlig fra Afrika, får høyere sannsynlighet for deltakelse i fritidsaktiviteter (Jacobsen et al., 2021).

Flere undersøkelser blant barn og unge i Oslo (Dalen, 2021; Ødegard & Fladmoe, 2017) viser at det generelt er lavere grad av deltakelse i fritidsaktiviteter blant ungdom med minoritetsbakgrunn også i hovedstaden. Samtidig varierer dette mellom ulike bydeler - unge som bor i vestlige bydeler er mest aktive. Det samme gjelder barn fra husholdninger hvor foreldre har høy inntekt og utdanning.

5.7 Stabilt lavere valgdeltakelse blant innvandrere

Figur 5.11: Valgdeltakelse i stortingsvalg og kommunevalg blant personer med norsk statsborgerskap, 2013-2017 (Kleven, 2017; SSB, 2019k)

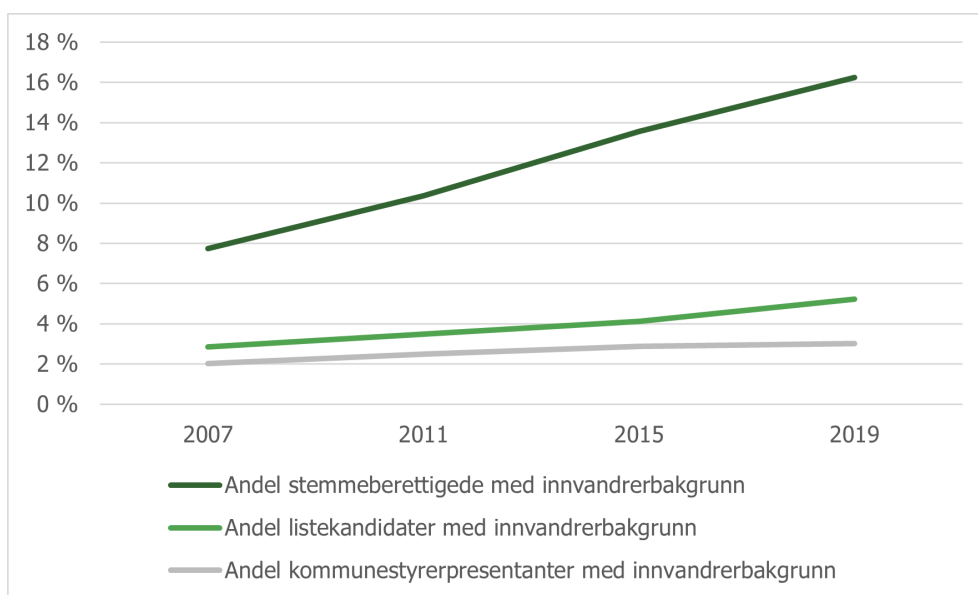
For å stemme ved stortingsvalg må en være norsk statsborger. Ved kommunevalg, derimot, kan utenlandske statsborgere med minimum tre års lovlig opphold, stemme.

Figuren over viser at innvandrere stemmer i mindre grad enn den øvrige befolkningen både i stortings- og kommunevalg. Denne differansen i valgdeltakelse har vært stabil de siste årene. I de to siste stortingsvalgene lå valgdeltakelsen på 80 prosent for norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn, og på 55 prosent blant innvandrerne. Det er færre som stemmer i kommunevalg sammenliknet med stortingsvalg, uavhengig av innvandrerbakgrunn. Men også i kommunevalgene har det vært stabilt lavere valgdeltakelse blant innvandrere. Under halvparten av dem stemte i de siste tre kommunevalgene, mens om lag to av tre norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn deltok.

5.8 Innvandrere underrepresentert i politikken

Andelen stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har økt de siste årene, og underrepresentasjonen i viktige politiske institusjoner har økt. Ved kommunevalget hadde i overkant av 680 000 personer med innvandringsbakgrunn stemmerett, omtrent 2 800 stilte som kandidat og i underkant av 300 ble stemt inn i et kommunestyre. Andel representanter har økt minimalt siden 2007, og det har vært en liten økning i andel kandidater.

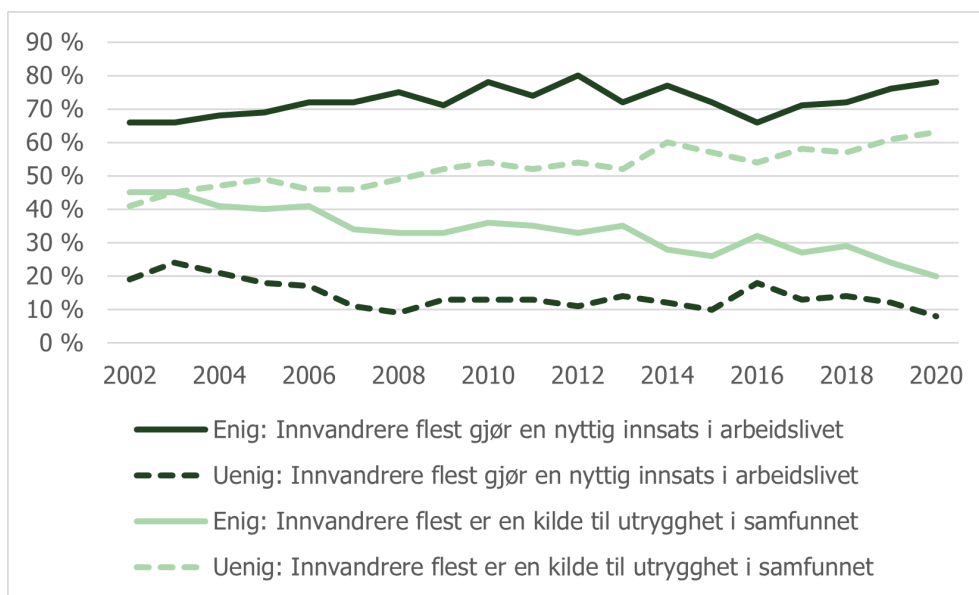
Figur 5.12: Andel med innvandrerbakgrunn av stemmeberettigede, listekandidater og representanter til kommunevalg, 2007-2019 (SSB, 2019i, 2019h, 2019g, 2019k)

5.9 Holdninger til innvandrere er stadig mer positive, men delte

Det gjennomføres flere spørreundersøkelser i befolkningen om holdninger til innvandrere og innvandring. En av disse er SSBs undersøkelse av befolkningens holdninger til innvandrere og innvandring som gjennomføres siden 2002. Resultatene viser at det har vært en økning i positive holdninger til innvandrere på lang sikt. Samtidig ble det registrert noen årlige variasjoner som kan sees i sammenheng med ulike hendelser og konjunkturer i samfunnet. Et eksempel er mer kritiske holdninger i 2016-undersøkelsen etter den store tilstrømningen av syriske flyktninger til Norge. De siste årene har undersøkelsene imidlertid vist stadig mer innvandrervennlige holdninger, og denne trenden fortsatte også i 2020 (Strøm & Molstad, 2020).

Figur 5.13: Andel som er helt/nokså enig og helt/nokså uenig i to påstander. 2002-2020 (SSB, 2020d)

Det er stadig flere som sier seg enige med positive påstander om innvandrere i undersøkelsen. For eksempel økte andelen som var enige i påstanden «innvandrere flest gjør en nyttig innsats i arbeidslivet» fra 66 prosent i 2002 til 78 prosent i 2020, mens andelen uenige gikk ned med 11 prosentpoeng i samme periode. Dette er vist i figur 5.13.

Likevel er utviklingen til mer innvandrervennlige holdninger tydeligst på de negativt formulerte påstandene. I 2002 var 45 prosent av respondentene enige i at «innvandrere

flest er en kilde til utrygghet i samfunnet». I 2020 var denne andelen redusert til 20 prosent. På den andre siden var det 22 prosentpoeng flere som avviste denne påstanden i 2020 (figur 5.13).

Integreringsbarometeret viser også mer positive holdninger på noen områder. Samtidig varierer holdningene avhengig av hvilken innvandringsgrunn, landbakgrunn eller religion det er snakk om. I 2019 svarte for eksempel 52 prosent av respondentene at verdiene i islam ikke er forenelige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet. På spørsmål om kristendom, jødedom og buddhisme svarte henholdsvis 8, 17 og 22 prosent av respondentene at verdiene er uforenelige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet

Mens fire av ti mener at innvandringen er bra for Norge, svarer kun to av ti at integreringen fungerer bra. Nær halvparten av respondentene mener at det går ganske eller meget dårlig med integrering i Norge. Rundt 60 prosent mener at problemer med integrering skyldes kulturelle forskjeller. Omtrent like mange trekker også frem diskriminering som et hinder for integrering.

Resultatene fra begge undersøkelsene tyder på at holdningene til innvandring henger sammen med ulike kjennetegn ved respondentene. For eksempel er kvinner, unge og høyt utdannede i større grad positive til innvandring enn det middelaldrende og lavt utdannede er.

5.10 Større bevissthet rundt diskriminering av innvandrere

22 prosent av innvandrere og 27 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre oppgir at de har blitt forskjellsbehandlet på grunn av deres innvandrerbakgrunn (Egge-Hoveid, 2018; Hamre, 2017). Om lag en av fem innvandrere i arbeid eller utdanning opplevde diskriminering på arbeidsplassen eller utdanningsstedet, og 28 prosent opplevde diskriminering på grunn av innvandrerbakgrunn i ansettelsesprosessen.

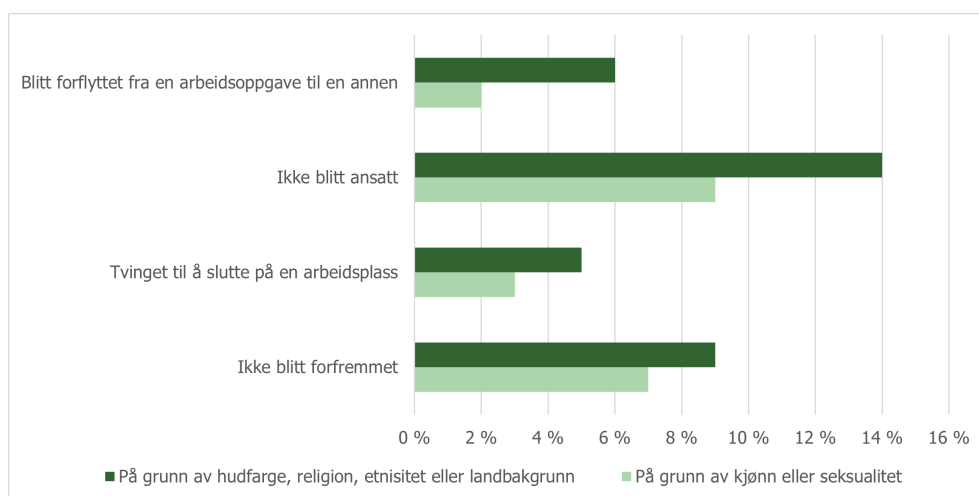
Opplevelsen av forskjellsbehandling er subjektiv, og sier ikke nødvendigvis noe om avsenderens intensjoner. Det er imidlertid flere studier som understøtter tallene om selvopplevd diskriminering fra Vrålstad og Wiggen (2017). Eksperimenter med fiktive

søknader i ansettelsesprosesser kan isolere betydningen av en enkelt faktor, som for eksempel om søkeren har et pakistansk navn eller et norsk navn. En slik studie viste at det var 25 prosentpoeng mindre sjanse for å bli innkalt til jobbintervju for søkere med pakistansk navn, til tross for ellers identiske kvalifikasjoner (Midtbøen, 2015). En annen studie viste i tillegg at sannsynligheten for å bli innkalt til intervju ble enda lavere dersom søkeren oppga at hen er muslim (Larsen & Stasio, 2019).

Når det gjelder diskriminering på andre områder, opplevde 6 prosent innvanderrelatert forskjellsbehandling i kontakt med helsevesenet eller offentlige institusjoner. Noen færre - 3 prosent - oppga at de opplevde diskriminering i kontakt med politiet. Like stor andel opplevde diskriminering i forbindelse med kjøp eller leie av bolig.

LHBTIQ+ med innvandrerbakgrunn i Norge er sårbare for flere former for diskriminering og marginalisering. Dette skjer både på grunn av egen innvandrerbakgrunn og fordi man bryter normer for kjønn og seksualitet. Nordlandsforskning (2018) påpeker at de som kommer fra et land som ikke anerkjenner likekjønnskjærlighet, opplever miljøer med personer med samme landbakgrunn som ekskluderende. Ifølge rapporten opplever mange mer diskriminering fra samfunnet generelt på grunn av innvandrerbakgrunn enn på grunn av kjønnsidentitet og seksuell orientering. Trans-personer og personer med kort botid er særlig utsatt for psykiske plager og selvmordsforsøk. I undersøkelsen ble det stilt flere konkrete spørsmål om diskriminering på arbeidsmarkedet som vist i figur 5.14.

Figur 5.14: Diskriminering på arbeidsplassen (Eggebø et al., 2020)

Eggebø et al. (2020) presenterer funn fra undersøkelsen om levekår blant skeive med innvandrerbakgrunn i Norge. De tok utgangspunkt i et interseksjonelt perspektiv, og fant

at over halvparten rapporterte om negative kommentarer eller handlinger knyttet til kjønn eller seksualitet, og noen flere knyttet til innvandringsgrunn. Figur 5.14 viser respondentenes svar på spørsmålene "Har du de siste fem årene blitt utsatt for følgende på en arbeidsplass fordi du bryter med normer for kjønn eller seksualitet?" og «Har du de siste fem årene blitt utsatt for følgende på en arbeidsplass i Norge på grunn av hudfarge, etnisitet, religion eller landbakgrunn?»

I integreringsbarometeret blir den norske befolkningen blant annet spurt om de tror at diskriminering av innvandrere forekommer. I 2019 mente nesten en av tre (32 prosent) at diskriminering forekommer i stor grad. Dette var en tredobling sammenliknet med 2013, da 9 prosent svarte det samme. I tillegg svarte over halvparten av respondentene i 2019 at diskriminering forekommer «i noen grad». Det er med andre ord en voksende og relativt utbredt oppfatning at diskriminering av innvandrere forekommer (Brekke et al., 2020).

Funn fra integreringsbarometeret viser at diskriminering anses som en av barrierene for integrering. I 2019 svarte seks av ti at problemene med integrering skyldes i stor/noen grad at innvandrere blir utsatt for diskriminering (Brekke et al., 2020).

Indikatorer for integrering

Retten til å leve et fritt liv

Unge i siste året i videregående i Oslo

46 %

minoritetsjenter

22 %

minoritetsgutter

sier at de ikke får lov til å ha kjæreste

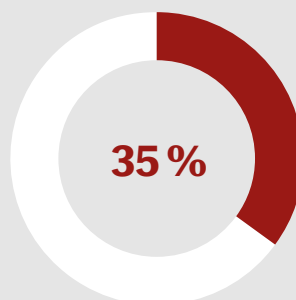
30 %

minoritetsjenter

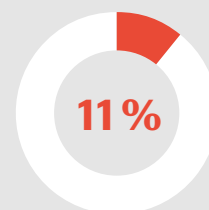
9 %

minoritetsgutter

sier at de ikke får lov til å ha venner av motsatt kjønn

pakistanere

innvandrere i alt

oppgir at andre hadde **stor innflytelse** på valg av partner og tidspunkt for ekteskap

IMDis arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

59

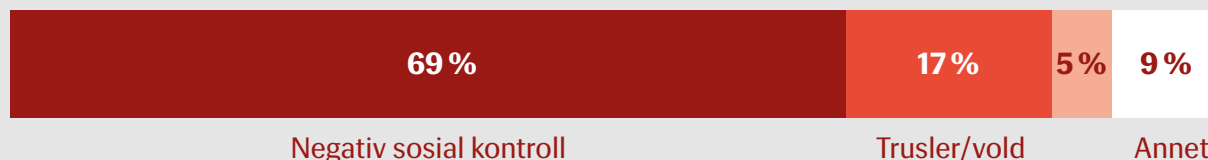
minoritetsrådgivere på ungdomsskoler/videregående skoler

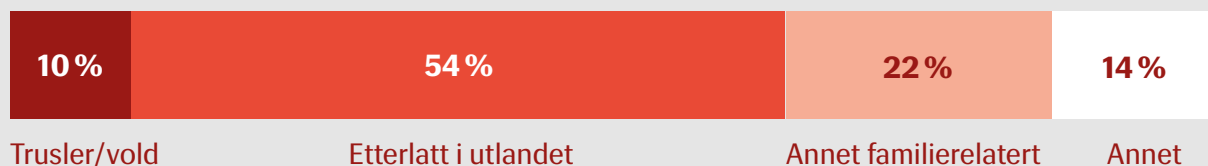
4

integreringsrådgivere ved utenriksstasjoner

723 saker fra ungdomsskoler/videregående skoler

250 saker fra utenriksstasjoner

Kilder (øverst fra venstre): Smette I. et al (2021); Barstad (2021); IMDi (2020)

6 Retten til å leve et fritt liv

Innsats mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er et prioritert område i Regjeringens integreringsstrategi (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er barrierer som stadig står i veien for retten til å leve et fritt liv. Handlingsplanen *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024)* definerer **negativ sosial kontroll** som press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid. Ved vurderingen av om et handlingsmønster utgjør negativ sosial kontroll skal det tas hensyn til den kontrollerte partens alder og utvikling, samt til prinsippet om barnets beste (Kunnskapsdepartementet, 2021).

6.1 Hva er negativ sosial kontroll og æresrelatert vold?

Æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er former for vold i nære relasjoner. **Æresrelatert vold** defineres som vold utløst av familiens behov for å ivareta eller gjenopprette ære og anseelse. Dette forekommer i familier med sterke kollektivistiske og patriarkalske verdier. Jenter er særlig utsatt fordi deres seksuelle adferd er uløselig knyttet til familiens ære, og fordi uønsket adferd kan påføre hele familien skam. **Tvangsekteskap** defineres som ekteskapsinngåelse der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press. Storfamilie som bor i andre land enn Norge kan ha stor innvirkning på oppdragelse av og forventninger til krysskulturell ungdom som vokser opp i en kollektivistisk familiestruktur i Norge. Dette medfører at negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er å anse som transnasjonale fenomener.

6.2 Hvem og hvor mange er utsatt?

Arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold handler om å forbygge og avdekke begrensinger av frihet, manglende likestilling og vold i nære relasjoner for

utsatte barn, unge og voksne. Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold forekommer ofte i et kjønnsperspektiv, der unge som bryter med storfamiliens normer kan være særlig utsatte. Jenter kan være utsatt for begrensninger av frihet og andre former for vold og kontroll. Gutter kan også være utsatt for dette, samtidig som de kan oppleve press om selv å utøve negativ sosial kontroll mot søsken. Unge LHBTIQ+-personer av alle kjønn kan også være i risiko for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold kan forekomme blant nyankomne flyktninger og i grupper innvandrere med lang botid i Norge. Enkelte innvandrergrupper er mer utsatt for slik vold og kontroll. Unge som har foreldre født i Midtøsten, Nord-Afrika, Somalia, Sri Lanka, Pakistan, og Sør- og Øst-Asia har økt sannsynlighet for å oppleve negativ sosial kontroll (Friberg & Bjørnset, 2019). Samtidig er ikke fenomenet begrenset til noen enkeltgrupper, men rammer ulike deler av befolkningen.

Barn og unge som utsettes for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold har rett til å få riktig hjelp så tidlig som mulig. Kompetansen i tjenesteapparatet bygges løpende opp gjennom handlingsplaner på feltet. De særskilte hjelpetjenestene mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er blitt styrket med utvidelsen av IMDis minoritetsrådgiverordning og etableringen av IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (IMDi, 2020c). Fokuset på forebygging og avdekking av kontroll og vold gjør at flere utsatte fanges opp og får hjelp. Samtidig er det sannsynlig å anta at flere barn og unge utsettes for vold og kontroll enn hjelpeapparatet fanger opp (Bredal et al., 2020).

6.3 Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i et transnasjonalt perspektiv

Mange norske barn og unge vokser opp i transnasjonale familier der storfamilie i andre land har innvirkning på hvordan barn i familien oppdras i Norge. Transnasjonale familieliv påvirker både i positiv og negativ retning for krysskulturelle barn og unge. I tilfeller der barn og unge i Norge utfordrer storfamiliens normer og forventninger, kan de oppleve negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i et transnasjonalt perspektiv. Barn og unge kan bli utsatt for ufrivillige utenlandsopphold, der frihetsberøvelse, kjønnslemlestelse eller tvangsekteskap kan forekomme. Det transnasjonale perspektivet gjenspeiles i

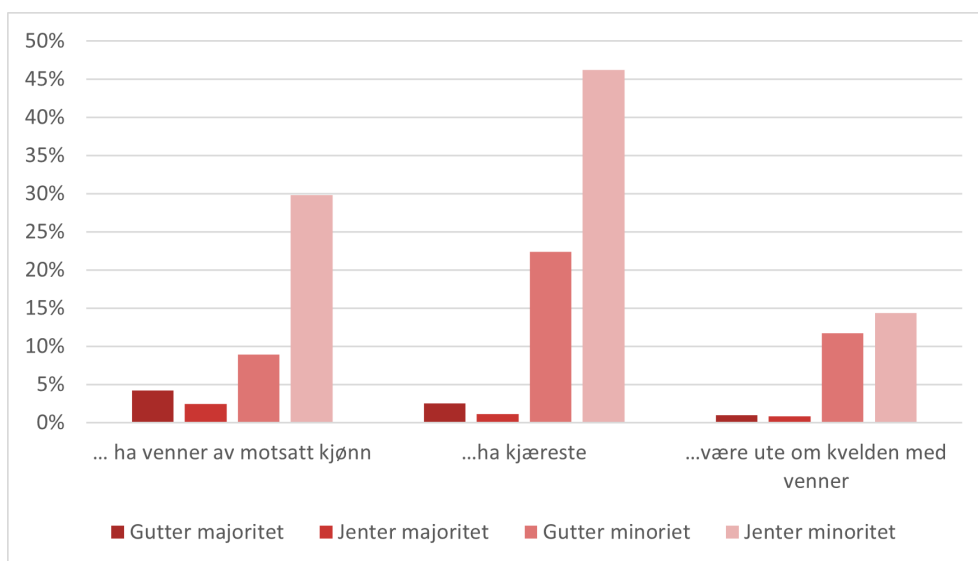
organiseringen av de særskilte hjelpetjenestene mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ved at tjenestene er forankret i Norge samt ved fire utenriksstasjoner.

6.4 Minoritetsungdom og foreldrerestriksjoner

En av indikatorene på negativ sosial kontroll er i hvor stor grad foreldre legger begrensninger for barnas selvbestemmelse over egen kropp, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, kjæreste og ektefelle. I en studie gjennomført av Fafo i 2019 undersøkes omfang av ulike former for foreldrerestriksjoner i unge sosiale liv, og hvem som er mest utsatt. I undersøkelsen oppgav 29 prosent av jenter med pakistansk bakgrunn i Vg1 i Oslo og Akershus at det stemmer veldig godt eller ganske godt at foreldrene deres ikke vil at de skal «være sammen med noen av det motsatte kjønn på fritiden, uten at det er voksne til stede». Blant jentene med bakgrunn fra Somalia og Sri Lanka var andelen henholdsvis 23 prosent og 20 prosent (Friberg & Bjørnset, 2019).

En annen analyse som undersøker foreldrenes restriksjoner blant ungdom i Oslo peker på at restriksjoner knyttet til aktiviteter og relasjoner på fritiden er langt mer vanlig enn restriksjoner knyttet til skolen (Smette et al., 2021).

Figur 6.1: Andelen elever i siste året i vgs i Oslo (2018), som ikke får lov til å ... (Smette et al., 2021)

Det er også utenfor skolen forskerne finner de største kjønnsforskjellene mellom minoritetsjenter og -gutter. Det konkluderes med at foreldrerestriksjoner både i fritid og

skole er sterkt kjønnet for minoritetsungdom. Dette skjer i mindre grad er det for majoritetsungdom.

6.5 Innflytelse over valg av ektefelle

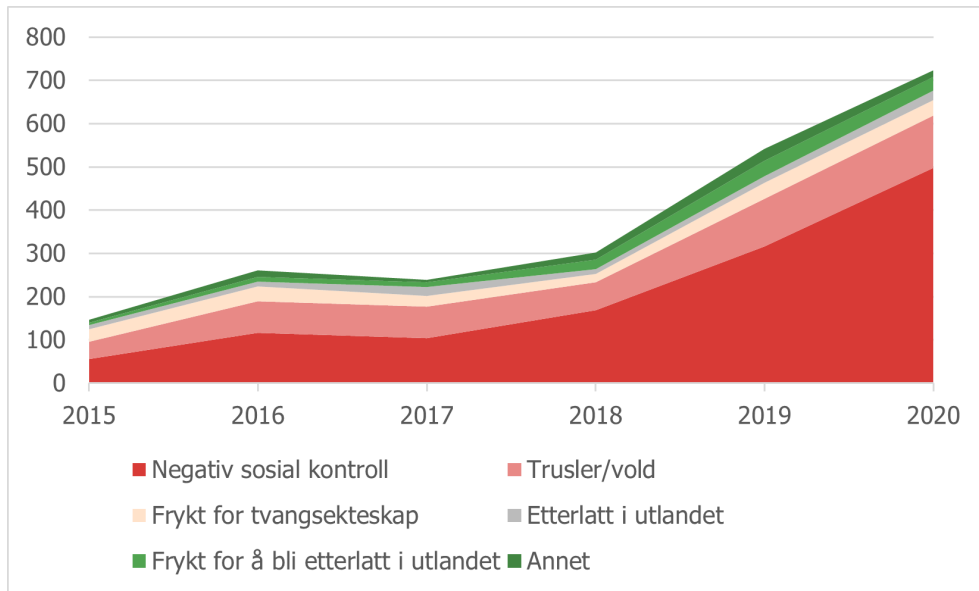
I SSBs levekårsundersøkelse i innvandrerbefolkningen ble gifte og forlovede under 40 år spurt om i hvilken grad andre hadde innflytelse på valg av partner og tidspunkt for ekteskapsinngåelse eller forlovelse. Mer enn tre av fire, svarte at andre hadde liten eller ingen innflytelse på disse valgene. De eneste unntakene er innvandrere fra Tyrkia og framfor alt Pakistan. Blant gifte og forlovede pakistanske innvandrere var andelen som oppga at andre hadde stor innflytelse 35 prosent. I innvandrergruppen som helhet var det 11 prosent som oppga dette. Også blant norskfødte med innvandrerforeldre er det de unge med pakistansk bakgrunn som oftest rapporterer om andres innflytelse. Blant muslimske norskfødte med innvandrerforeldre, er det en av fem som oppgir at andre hadde stor innflytelse på omstendighetene rundt valg av partner og tidspunkt (Barstad, 2021).

6.6 Arbeidet til minoritetsrådgivere og integreringsrådgivere i 2020

IMDi har 49 minoritetsrådgivere utplassert ved utvalgte ungdoms- og videregående skoler og voksenopplæringscentre over hele landet. Minoritetsrådgivernes rolle er å bidra til at flere barn og unge som står i fare for, eller utsettes for, negativ sosial kontroll og/eller æresrelatert vold, får råd, veiledning og oppfølging i tråd med sine behov og rettigheter. I tillegg er det utstasjonert spesialutsendinger for integreringssaker (integreringsrådgivere) ved utvalgte ambassader i utlandet. Integreringsrådgiverne yter konsulær bistand til personer som er utsatt for transnasjonal negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Antallet minoritetsrådgivere har økt over tid, og det har bidratt til at det oppdages stadig flere saker. I 2020 har IMDis minoritetsrådgivere har gitt råd og veiledning i totalt 723 saker. Dette er en økning på 33 prosent fra 2019. Som tidligere år dreier hovedbekymringen i de fleste sakene seg om negativ sosial kontroll og om vold/trusler. De fleste av sakene dreier seg om jenter, og sakene har i størst grad involvert personer med opprinnelse fra Syria, Somalia, Pakistan og Irak. Økningen i

antallet saker fra 2019 til 2020 dreier seg i hovedsak om negativ sosial kontroll, og saker som gjelder jenter/kvinner (IMDi, 2020a).

Figur 6.2: Antall saker behandlet av minoritetsrådgivere. (IMDi, 2020b)

Covid-19-pandemien har preget minoritetsrådgivernes arbeid i 2020. I første fase med stengte skoler fikk minoritetsrådgiverne færre henvendelser. Dette har sammenheng med manglende mulighet for fysiske møter og skjermede samtaler på skolen. I andre halvår av 2020 var det en markant økning i antall saker. Minoritetsrådgivernes erfaringer tyder på at smitteverntiltak blir brukt som et nytt kontrollredskap mot ungdom som er utsatt for negativ sosial kontroll. Fysisk tilstedeværelse på skolene vurderes derfor som avgjørende for å kunne følge opp barn og unge som utsettes for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Integreringsrådgiverne har gitt råd og veiledning i totalt 250 saker i 2020. Dette er relativt stabilt sammenlignet med 2019. Over halvparten av sakene omhandler personer som er etterlatt i utlandet. I likhet med 2019 er det flest jenter som får bistand, og sakene har i størst grad involvert personer med opprinnelse fra Somalia, Irak og Syria (IMDi, 2020a).

Antall rapporterte saker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ikke gir et uttømmende bilde av omfanget. Det er sannsynlig at det forekommer flere tilfeller av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold enn de som fanges opp av hjelpeapparatet i dag. Tendensen i minoritetsrådgiverne og integrerings- rådgivernes tallrapportering tyder likevel på at stadig flere utsatte fanges opp og får nødvendig bistand.

Referanser

- Arnesen, P.K. (2020). *Innvandrere bor trangere*. SSB analyse 2020/18.
- Barstad, A. (2019). *Er religiøse innvandrere mindre integrert?* SSB Analyse 2019/22.
- Barstad, A. (2021). Er innvandrere utsatt for ensomhet og sosial eksklusjon?
- Bratsberg, B. et al. (2016). *Flyktninger på det norske arbeidsmarkedet*. Søkelys på arbeidslivet 3/2016.
- Bratsberg, B. et al. (2017). *Immigrant Labor Market Integration across Admission Classes*. Nordic Economic Policy Review 2017.
- Bredal, A. et al. (2020). *Det var ikke bare ferie. Rapport fra ekspertgruppe om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje*. Helse- og omsorgsdepartementet.
- Brekke, J.-P. et al. (2020). *Integreringsbarometeret 2020: Holdninger til innvandring og integrering i norge*. ISF 2020:8.
- Bråten, B. et al. (2014). *Gratis kjernetid i barnehager*. Fafo-rapport 2014:44.
- Dalen, H.B. (2019). Mye frivillig innsats blant norskfødte med innvandrerforeldre. Hentet 1.mars 2021 fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/mye-frivillig-innsats-blant-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Dalen, H.B. (2021). Barn fra vestkanten mest aktive i Oslo. Hentet 1.mars 2021 fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/barn-fra-vestkanten-mest-aktive-i-oslo>
- Drange, N. (2016). *Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 1: Oppfølging av barna på tredje trinn*. SSB Rapport 2016/36.
- Drange, N. (2018). *Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 2: Oppfølging av barna på femte trinn*. SSB Rapport 2018/34.
- Drange, N. & Havnes, T. (2015). *Child care before age two and the development of language and numeracy. Evidence from a lottery*. Statistics Norway Discussion Paper No. 808.
- Eggebø, H. et al. (2020). *Diskriminering og sosial ekskludering av skeive med innvandrerbakgrunn*. Tidsskrift for kjønnsforskning 02/2020.
- Egge-Hoveid, K. (2018). Diskriminering, i Dalgard (red.), *Levekår blant norskfødte med innvandrerforeldre i Norge 2016*.
- Eimhjellen, I. & Arnesen, S. (2018). *Organisasjonsengasjement blant innvandrarar*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2018:3.

- Eimhjellen, I. et al. (2021). *Sivilsamfunn og integrering. En kunnskapsoppsummering*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2021:3.
- Enes, A. et al. (2019). *Hvordan måle integrering? Forslag til et helhetlig indikatorsett for måling av integrering i Norge*. Proba samfunnsanalyse, Rapport 2019-3.
- Epland, J. & Normann, T.M. (2021). 115 000 barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Hentet 1.april 2021 fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/115-000-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>
- Eurostat. (2020). *Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and country of birth (NEET rates)*. Hentet 1.mars 2021 fra https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDAT_LFSE_28__custom_970810/default/table?lang=en
- Folkehelseinstituttet. (2018). Helse i innvandrerbefolkningen. Hentet 4. april 2021 fra <https://www.fhi.no/nettpub/hin/grupper/helse-i-innvandrerbefolkningen/>
- Friberg, J.H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll*. Fafo-rapport 2019:01.
- Guldbrandsen, F. et al. (2021). *Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldres fordeling på kommunenivå*. SSB Rapport 2021/8.
- Hamre, K. (2017). «Diskriminering», i *Vrålstad og Wiggen (red.), Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. SSB Rapport 2017/13.
- Høydahl, E. (2008). *Vestlig og ikke-vestlig - ord som ble for store og gikk ut på dato*. SSB: Samfunnsspeilet 4/2008.
- IMDi. (2019a). *Tall og statistikk. Barnehagedeltakelse etter alder*. Hentet 1.mars 2021 fra [https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/barnehage-alder-minoriteter/enkeltaar/@\\$u=prosent;\\$y=2019;spraak=minoritet](https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/barnehage-alder-minoriteter/enkeltaar/@$u=prosent;$y=2019;spraak=minoritet)
- IMDi. (2019b). *Tall og statistikk. Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt etter landbakgrunn*. Hentet 2. mars 2021 fra <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/arbeid/vedvarende-lavinntekt/historikk>
- IMDi. (2019c). *Tall og statistikk. Personer mellom 16 og 24 som fullførte videregående innen fem år fra oppstart, etter kjønn*. Hentet 2. mars 2021 fra <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/ferdig-med-videregaaende/historikk>
- IMDi. (2019d). *Tall og statistikk. Personer mellom 16 og 24 som fullførte videregående innen fem år fra oppstart, etter kjønn og innvandringskategori*. Hentet 2. mars 2021 fra

<https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/utdanning/ferdig-med-videregaaende/historikk>

IMDi. (2020a). *Arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i 2020*. Hentet 1.mars 2021 fra [https://www.imdi.no/contentassets/](https://www.imdi.no/contentassets/435c666bbc0047619371edb808ed12f7/arbeid-mot-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold-i-2020---imdi---oppdatert-versjon.pdf)

[435c666bbc0047619371edb808ed12f7/arbeid-mot-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold-i-2020---imdi---oppdatert-versjon.pdf](https://www.imdi.no/contentassets/435c666bbc0047619371edb808ed12f7/arbeid-mot-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold-i-2020---imdi---oppdatert-versjon.pdf)

IMDi. (2020b). *Minoritetsrådgivernes og integreringsrådgivernes arbeid i første halvår 2020*. Hentet 1.mars 2021 fra [https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2020/rapport-for-](https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2020/rapport-for-minoritetsradgivernes-og-integreringsradgivernes-arbeid-i-forste-halvar-2020)

[-minoritetsradgivernes-og-integreringsradgivernes-arbeid-i-forste-halvar-2020](https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2020/rapport-for-minoritetsradgivernes-og-integreringsradgivernes-arbeid-i-forste-halvar-2020)

IMDi. (2020c). *Negativ sosial kontroll*. Hentet 1.mars 2021 fra

<https://www.imdi.no/negativ-sosial-kontroll/>

IMDi. (2020d). *Tall og statistikk. Kvalifisering og introduksjonsprogram i Norge. Antall deltakere i introduksjonsprogram*. Hentet 1.mars 2021 fra [https://www.imdi.no/](https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/kvalifisering/deltagere-introprogram)

[tall-og-statistikk/steder/F00/kvalifisering/deltagere-introprogram](https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/kvalifisering/deltagere-introprogram)

IMDi. (2020). *Årsrapport 2020*.

Indseth, T. et al. (2021). *Covid-19 etter fødeland fra mars 2020 til februar 2021*.

Folkehelseinstituttet.

ISF. (2019). *Etterkommere av innvandrere i Norge. Mobilitet, assimilering, diskriminering*.

Institutt for samfunnsforskning. Hentet 1.mars 2021 fra [https://](https://www.samfunnsforskning.no/aktuelt/19/etterkommere-av-innvandrere-i-norge.html)

www.samfunnsforskning.no/aktuelt/19/etterkommere-av-innvandrere-i-norge.html

Jacobsen, S. et al. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter*.

Jentoft, S. (2014). *Imputation of missing data among immigrants in the Register of the Population's Level of Education (BU)*. SSB Notat 2014/27.

Kirkeberg, M.I. (2021). *Koronapandemien la en sterk demper på innvandringen i fjor*.

Statistisk Sentralbyrå. Hentet 1.06.2021 fra

[https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-](https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler-om-innvandrere-etter-innvandringsgrunn/)

[-innvandringsgrunn/artikler-om-innvandrere-etter-innvandringsgrunn/](https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler-om-innvandrere-etter-innvandringsgrunn/)

[Koronapandemien-la-en-sterk-demper-p%C3%A5-innvandringen-i-fjor](https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler-om-innvandrere-etter-innvandringsgrunn/)

Kirkeberg, M.I. et al. (2019). *Norskfødte med innvandrerforeldre-hvordan går det med dem?*

Demografi, utdanning, arbeid og inntekt. SSB Rapport 2019/21.

- Kleven, (2017). *Innvandrere og stortingsvalget 2017*. SSB Rapport 2019/17.
- Kompetanse Norge. (2019). Statistikkbanken: Norskprøveresultater, fordelt på fylke og kommune. norsk for innvandrere, 2014–2019. Hentet fra http://status.vox.no/webview/index.jsp?headers=virtual&virtualsubset=A1_value+-+UnderA1_value&v=2&stubs=Sted&stubs=Tidspunkt&stubs=Prvetype&Prvetypesubset=1+-+4&measure=common&Stedssubset=23%2C1+-+24&measuretype=4&study=http%3A%2F%2F10.36.88.50%3A80%2Fobj%2FfStudy%2Fnorskinnvandrere-prover-resultatfylkekommune&language=no&cube=http%3A%2F%2F10.36.88.50%3A80%2Fobj%2FfCube%2Fnorskinnvandrere-prover-resultatfylkekommune_C1&Tidspunktsubset=20142+-+20173&mode=cube&top=yes?
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Regjeringens integreringsstrategi 2019-2022*.
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)*. Justis- og beredskapsdepartementet.
- Larsen, E.N. & Stasio, V.D. (2019). *Pakistani in the UK and Norway: different contexts, similar disadvantage. Results from a comparative field experiment on hiring discrimination*. Journal of Ethnic and Migration Studies.
- Lima, I. et al. (2020). *Lavinntekt og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk - 2020*. NAV-rapport nr.4-2020.
- Meld. St. 13. (2018-2019). *Muligheter for alle — fordeling og sosial bærekraft*. Finansdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20182019/id2630508/>
- Midtbøen, A.H. (2015). *Etnisk diskriminering i det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, I: Liza Reisel Mari Teigen (red.), Kjønnsdeling og etniske skiller på arbeidsmarkedet*. Gyldendal.
- Normann, T.M. (2017). Lavere eierandel blant innvandrerne. Hentet 1. juni 2021 fra <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/lavere-eierandel-blant-innvandrerne>
- NOU. (2017:2). Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring.
- NOU. (2021:2). *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring. Tiltak for økt sysselsetting*.
- Nøkleby, H. et al. (2021). *Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse*. Folkehelseinstituttet.
- OECD. (2018). *Investing in youth: Norway*. Forfatter.

- OECD. (2020). *Education at a glance. oecd indicators*. Forfatter.
- Olsen, B. (2019). *Nedgang i sysselsettingen blant innvandrere*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/nedgang-i-sysselsettingen-blant-innvandrere/>
- Olsen, B. (2020). *Utdanning gir større ulikhet enn innvandrerbakgrunn*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/utdanning-gir-storre-ulikhet-enn-innvandrerbakgrunn>
- Olsen, B. (2021). *Litt over 9 prosent ledige blant innvandrere*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/nedgang-i-sysselsettingen-blant-innvandrere>
- Olsen, B. & Askvik, T. (2021). *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2019*. SSB Rapport 2021/5.
- Regjeringen. (2015). *Mål for integrering*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-1-S-20142015/id2005468/?ch=3#KAP11>
- Røed, M. et al. (2019). *Flyktningers deltagelse i arbeid og utdanning, før og etter introduksjonsordningen*. ISF Rapport 2019:8.
- Smette, I. et al. (2021). *Foreldrerestriksjoner blant minoritetsungdom: omfang og mønstre i og utenfor skolen*. Tidsskrift for samfunnsforskning 01/2021.
- SSB. (2018). *Statistikkbanken: Introduksjonsordninger for nyankomne innvandrere. 10809: Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet for innvandrere. status på arbeidsmarkedet i november, etter kjønn og alder 2011 - 2018*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10809/>
- SSB. (2019a). *Statistikkbanken: Befolkningens utdanningsnivå. 09430: Utdanningsnivå, etter innvandringskategori, fagfelt, alder og kjønn 1980 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09430>
- SSB. (2019b). *Statistikkbanken: Befolkningens utdanningsnivå. 09599: Utdanningsnivå, etter innvandringskategori, alder og kjønn 1980 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09599/>
- SSB. (2019c). *Statistikkbanken: Gjennomføring i videregående opplæring. 12969: Gjennomføring i videregående opplæring, etter fullføringsgrad, todelt utdanningsprogram, kjønn og innvandringskategori 2006-2012 - 2013-2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12969/>

- SSB. (2019d). *Statistikkbanken: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger. 09572: Personer under 18 år i husholdninger med innvandrerbakgrunn med vedvarende lavinntekt (eu- og oecd-skala), etter landbakgrunn. treårsperiode. prosent 2006-2008 - 2017-2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09572/>
- SSB. (2019e). *Statistikkbanken: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger. 10515: Innvandreres inntekt etter skatt per forbruksenhet (eu-skala), etter innvandringsgrunn og botid. antall og median 2009 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10515/>
- SSB. (2019f). *Statistikkbanken: Innvandrere etter innvandringsgrunn. 07113: Innvandring, etter innvandringsgrunn, første statsborgerskap og innflyttingsår 1990 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07113/>
- SSB. (2019g). *Statistikkbanken: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, kandidater og representanter. 04980: Kommunestyremedlemmer, etter landbakgrunn og parti/valgliste 2003 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra https://www.ssb.no/statbank/table/04980
- SSB. (2019h). *Statistikkbanken: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, kandidater og representanter. 06523: Listekandidater til kommunestyrevalget, etter kjønn, parti/valgliste og alder 2007 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra https://www.ssb.no/statbank/table/06523
- SSB. (2019i). *Statistikkbanken: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, kandidater og representanter. 06541: Listekandidater til kommunestyrevalget med innvandrerbakgrunn, etter kjønn og landbakgrunn 2007 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra https://www.ssb.no/statbank/table/06541
- SSB. (2019j). *Statistikkbanken: Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert. 12694: Innvandringsgrunn for sysselsatte innvandrere, etter botid og kjønn. 4. kvartal 2001 - 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12694/>
- SSB. (2019k). *Statistikkbanken: Valgdeltakelse. 12813: Kommunestyre- og fylkestingsvalget. valgdeltakelse, etter kjønn og innvandringskategori (prosent) (k) 2019*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12813/>
- SSB. (2020a). *Statistikkbanken: Arbeidskraftundersøkelsen. 10587: Arbeidsledige (aku) og undersysselsatte, etter landbakgrunn og kjønn (prosent) 2012 - 2020*. Hentet 1.juni 2021 fra https://www.ssb.no/statbank/table/10587
- SSB. (2020b). *Statistikkbanken: Arbeidskraftundersøkelsen. 10591: Midlertidig ansatte (aku),*

- etter landbakgrunn og kjønn (prosent) 2012 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10591/>
- SSB. (2020c). *Statistikkbanken: Befolkning. 01223: Endringer hittil i år for befolkninga, for kommunar, fylke og heile landet (k) 1997k4 - 2020k4.* Hentet 1. juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/01223>
- SSB. (2020d). *Statistikkbanken: Befolkning. 08778: Holdning til sju påstander om innvandrere 2002 - 2020.* Hentet 1. juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08778/>
- SSB. (2020e). *Statistikkbanken: Boforhold, registerbasert. 11036: Eierstatus, etter innvandringsbakgrunn. personer (k) 2015 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/11036/>
- SSB. (2020f). *Statistikkbanken: Holdninger til innvandrere og innvandring. 08784: Kontakt med innvandrere på ulike arenaer 2002 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08784/>
- SSB. (2020g). *Statistikkbanken: Karakterer ved avsluttet grunnskole. 07497: Grunnskolepoeng, etter innvandringskategori og kjønn 2009 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07497>
- SSB. (2020h). *Statistikkbanken: studenter i høyere utdanning. 08091: Bosatte studenter i høyere utdanning i norge og i utlandet, i prosent av registrert årskull. innvandringskategori, kjønn og alder 2009 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08091>
- SSB. (2020i). *Statistikkbanken: Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert. 09837: Kjønn-landbakgrunn- og aldersfordeling blant sysselsatte. 4. kvartal 2001 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09837/>
- SSB. (2020j). *Statistikkbanken: Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert. 12552: Næringsfordeling blant lønnstakere, etter kjønn, alder, landbakgrunn og arbeidstid (6 grupper) 4. kvartal 2015 - 2020.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12552>
- SSB. (2021a). *13055: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter kjønn, alder og landbakgrunn (verdensdel) 1970 - 2021.* Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/13055/>
- SSB. (2021b). *Statistikkbanken: Befolkning. 07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning (K) 1986 - 2021.* Hentet 1.juni 2021 fra

<https://www.ssb.no/statbank/table/07459/>

SSB. (2021c). *Statistikkbanken: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. 05183: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter kjønn og landbakgrunn 1970 - 2021*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/05183/>

SSB. (2021d). *Statistikkbanken: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. 05184: Innvandrere, etter kjønn og landbakgrunn 1970 - 2021*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/05184/>

SSB. (2021e). *Statistikkbanken: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. 09817: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter innvandringskategori, landbakgrunn og andel av befolkningen (k) 2010 - 2021*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09817>

SSB. (2021f). *Statistikkbanken: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. 10598: Innvandrere, etter landbakgrunn og botid (f) 2005 - 2021*. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10598>

Steinkellner, A. & Gulbrandsen, F.B. (2021). Laveste økning i bosatte innvandrere siden 2002.

Strøm, F. & Molstad, C.S. (2020). *Holdninger til innvandrere og innvandring 2020*. SSB Rapport 2020/49.

Strøm, F. et al. (2020). *Monitor for sekundærflytting: Sekundærflytting blant personer med flyktningbakgrunn bosatt i Norge 2007-2016*. SSB Rapport 2020/36.

Støren, K.S. (2019). Innvandrere har mindre tillit til sine medmennesker. Hentet 1.juni 2021 fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-har-mindre-tillit-til-sine-medmennesker>

Støren, K.S. et al. (2020). *Livskvalitet i Norge 2020*. SSB Rapport 2020/35.

Vrålstad, S. & Wiggen, K.S. (2017). *Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn*. SSB Rapport 2017/13.

Ødegard, G. & Fladmoe, A. (2017). *Samfunnsengasjert ungdom - Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2017-2.

Østby, L. (2016). Innvandrernes levekår: Bedre integrert enn mor og far. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet